

T.C.
OKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN BECERİ EĞİTİM
SONRASI MESLEĞE BAKIŞLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Necdet YAŞA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ali Haydar ŞAR

KOCAELİ, 2018

ÖZET

Bu araştırma; Meslekî ve Teknik Anadolu Liseleri’ni tercih eden öğrencilerin beceri eğitim almadan önceki mesleğe bakışı ile beceri eğitim aldıktan sonra mesleklerine olan bakış açılarında olumlu bir değişim olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

Araştırma betimsel yöntem ve ilişkisel tarama modeline göre desenlenmiştir. Veriler 2016-2017 öğretim yılında Kocaeli ili genelinde Meslekî ve Teknik Anadolu Liselerinin Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ile Halkla İlişkiler ve Organizasyon Hizmetleri alanlarında eğitim gören öğrencilerinden toplanmıştır.

Veri toplama aracının birinci alanında, araştırmacı tarafından hazırlanan “Okuduğu alana işyerindeki beceri eğitim öncesi bakışı, işyeri çalışma şartları ve sağlanan haklar” formu kullanılmıştır. Veri toplama aracının ikinci alanında “Kişisel ve Alanla İlgili Bilgiler” yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak tez sahibi tarafından hazırlanan 2 bölüm ve 42 sorudan oluşan “İşletmelerde Beceri Eğitimi Değerlendirme Anketi” kullanılmıştır. Ankete 699 kız, 366’ı erkek olmak üzere 1.065 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan meslek lisesi öğrencilerinin; işyerlerinde beceri eğitim öncesi mesleğe bakışının, iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin öğrenci görüşlerinin ve eğitim görülen iş yerinde okul müfredatından kaynaklanan sorunlara; öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, öğrencilerin meslekî eğitimde cezbedici gördükleri durumlara ve okuduğu okula göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilirken öğrencilerin okuduğu alana ve liseye kayıttaki puan türüne göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Öğrencilerin işyerlerinde beceri eğitim sonrası mesleğe bakışının öğrencilerin cinsiyetlerine, yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği ancak, okuduğu alana ve okula, iş yerinde meslekî eğitim gören öğrenci sayısına, öğrencilerin meslekî eğitimde cezbedici gördükleri durumlara göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği

bulgusu elde edilmiştir. Bulgular literatür çerçevesinde yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Meslekî Eğitim, İşletme, İşletmelerde beceri eğitimi, koordinatör Öğretmen

Tarih: 2018

SUMMARY

This research has been made to find out whether there is a positive change in the Vocational and Technical Anatolian High School Students' way of looking at their professions before and after having received the skill training.

The research has been designed according to descriptive method and relational scan model. The data were collected from 2016-2017 academic year students who were trained in the field of Accounting and Finance, Information Technologies, Office Management, Transportation Services, Marketing Sales Techniques and Public Relations and Organization Services of Vocational and Technical Anatolian High Schools throughout Kocaeli province.

In the first section of the data collection tool, the form "pre-skill view of workplace, workplace working conditions and rights provided" has been used by the researcher. In the second area of the data collection tool, "Personal and Domain Information" has been included. As a data collection tool, "Skill Education Evaluation Survey in Business" which consists of 2 sections and 42 questions prepared by the thesis owner has been used. 1,065 students, 699 female and 366 male have participated in the survey.

The research shows that before the skill training the views about the profession of the vocational high school students participating in the survey didn't have significant differences according to the social and economic opportunities at work, the problems stemming from the school curriculum at workplace, the sexes and ages of the students, the situations in which the students were attracted to vocational training, and the schools they attended ; only the fields they were educated and the types of points recorded in order to enter the high school differed.

It has been found that the students' perceptions of the profession after skill training did not differ significantly according to the gender and age of the students but differed significantly according to the fields and the schools they were educated, the number of the vocational educators at the workplace and the situations they attracted in the skill

training. The findings have been interpreted in the literature. Suggestions have been developed in the light of findings.

Keywords: Vocational Education, Business Administration, Skills Training in Business, Coordinator Teacher.

Date: 2018

ÖNSÖZ

Meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin kaliteli bir eğitim öğretim sürecinden geçerek sektörde yaptığı işi en iyi şekilde icra edebilmesi; kalkınmanın ve ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü olan insan faktörünün üzerindeki beklentileri yerine getirmesi anlamına gelmektedir. Günümüzde, bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişim ve değişimlerin ortaya çıkardığı küreselleşmeye, endüstri boyutunda yaşanan hızlı gelişmelere rağmen eğitilmiş insan faktörünün önemi ve gücü gittikçe daha çok hissedilmektedir.

Bu değişime uyum sağlamak zorunda olan ülkeler, işini en iyi şekilde yapan eğitilmiş iş gücünü yetiştirmek amacıyla büyük maliyetlerin altına girmektedir. Devletler, yetiştirmekte olduğu iş gücünün kaliteli olması için meslekî eğitim konusunda farklı projeler geliştirerek bu konuda en iyi eğitimi vermek üzere farklı çalışmalar ortaya koymaktadır. Eğitilmiş iş gücünü oluşturmak için çağın gereğine uygun şekilde, günümüz teknolojisinden ve gelişmelerinden geri kalmayan, gelişmelere ayak uydurabilen eğitimciler yetiştirmekte, sürekli olarak hizmet içi eğitimler düzenlemekte, atölye ve laboratuvarların günün şartlarına uygun olabilmesi için büyük maliyetler yüklenmekte ve bu imkânları seferber ederek sistemin sürekli aktif olmasını sağlamaktadırlar. Günümüz iş gücü piyasasında yetiştirilecek olan kişilerin, sektörde ihtiyaç duyulan rekabet gücü yüksek, girişimci, bilgiye giden yolu bilen güçlü kişilikte bireyler olması istenmektedir. Birçok alanda olduğu gibi ticaret sektöründe de bilimsel ve teknolojik gelişmeler etkisini yoğun olarak hissettirmektedir. İnternet teknolojisinin, özellikle e-ticaretin ileri düzeyde kullanıldığı ticaret, ulaştırma, bankacılık vb. sektörlerden devletin gelirlerinden en önemli kalemi oluşturan ve vergi sisteminin temeli olan muhasebe alanına kadar sektörün her alanında ihtiyaç duyulan ara kademe insan gücü, MEB'e bağlı Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesindeki liselerde yetiştirilmektedir.

Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesindeki liselerin Muhasebe Finansman, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Ulaştırma, Pazarlama ve Bilişim

Teknolojileri alanlarında, eğitim öğretimin amacına ulaşabilmesi, etkili ve verimli bir staj eğitimi ile mümkün olmaktadır.

Bu tez çalışması, yukarıda sayılan alanlarda eğitim gören meslek lisesi öğrencilerinin, bu okulları tercih etmelerinin ve staj eğitimi sonrası tercih ettikleri alanlarla ilgili görüşlerinin, mesleğe bakış açılarının ve staj eğitiminde karşılaştıkları sorunların ortaya konması amacı ile yapılmıştır.

Çalışmamdaki yardımlarından, ilgi ve desteklerinden dolayı, başta Saygıdeğer Hocam Doç. Dr. Ali HAYDAR ŞAR'a, tüm çalışmalarında yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen meslektaşlarım Hakan YAMAN ve Vedat KAYA öğretmenlerime, anketlerimin uygulanmasını sağlayan ilgili alanları içinde barındıran Anadolu meslek lisesi yönetici ve öğretmenlerine katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Her zorluğa rağmen yanımda olan ve manevi desteğini benden esirgemeyen ailemle gurur duyuyorum, onlara teşekkürlerimi sunuyorum.

Necdet YAŞA Kocaeli, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
SUMMARY	iv
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem Cümlesi	2
1.2. Alt Problemler	2
1.3.Sayıtlar.....	3
1.4.Sınırlılıklar.....	3
1.5.Tanımlar	4
2. EĞİTİM NEDİR?.....	5
2.1.Genel Ve Meslekî Eğitim	6
2.2.Meslekî Eğitim	6
2.2.1. Meslekî Eğitimin Tanımı	6
2.2.2.Meslekî Eğitimin Amacı	7
2.2.3.Meslekî Eğitimin Önemi	8
2.2.4. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.2.5. Günümüz Meslekî Eğitimin Yapısı	13
2.3.Ticaret Eğitimi ve Türkiye’de Ticaret Eğitimi:.....	13
2.4.İşletmelerde Beceri Eğitimi	15
2.5.Türkiye’de Meslekî Eğitimin Yapısı.....	18
2.6.Dünya’da ve Avrupa’da Mesleki Eğitim	22
2.6.1 Almanya.....	23
2.6.2. İngiltere	24
2.6.3. Finlandiya	25
2.6.4. İtalya.....	26
2.6.5. Japonya	27

2.6.6 ABD.....	28
2.7. Okul-İşletme İş Birliği Ve İşletmelerde Meslekî Eğitim.....	30
2.7.1.Meslekî Eğitimde Okul-İşletme İşbirliği.....	30
2.7.2. Okul İşletme İşbirliğine Dayalı Eğitim.....	32
2.7.3. Okul-İşletme İş Birliğinin Amacı.....	32
2.8.Okul-İşletme İşbirliğinin Yararı.....	32
2.9.Okul-İşletme İş Birliğine Dayalı Projeler.....	34
2.9.1. Osanor (Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi).....	34
2.9.2. METEP (Meslekî Ve Teknik Eğitim Projesi).....	34
2.9.3. METGE (Meslekî Ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi).....	35
2.9.4. MEGEP (Meslekî Ve Teknik Eğitimi Güçlendirme Projesi).....	36
2.10.Okul-İşletme İşbirliği Ve Beceri Eğitimine Yönelik Yasalar.....	37
2.10.1. 3308 Sayılı Meslekî Eğitim Kanunu.....	37
2.10.1.1. Kanunun Amacı.....	38
2.10.1.2. Kanunun İçeriği.....	38
2.10.1.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamaları.....	39
2.10.1.4. İşletmelerde Beceri Eğitiminin Önemi.....	40
2.10.2. 4702 Sayılı Kanun.....	40
2.10.2.1. İşletmelerde Meslekî Eğitim Uygulamaları.....	41
2.10.2.2. Ders Süresi ve Günlük Çalışma Saatleri.....	41
2.10.2.3. Koordinatör Öğretmen Görevlendirilmesi.....	42
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	43
3.1.Araştırma Modeli.....	43
3.2.Evren ve Örneklem.....	43
3.3.Veri Toplama Aracı.....	43
3.4. Verilerin Analizi.....	44
4. BULGULAR.....	45
Araştırma Envanterine İlişkin Betimsel Bulgular;.....	45
5. TARTIŞMA.....	53
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
KAYNAKÇA.....	57

TABLO LİSTESİ

SAYFA NO

Tablo 1: 1923-2000 Yılları arası mesleki eğitim kurumlarının istatistiksel verileri.	11
Tablo 2: Genel ve Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Sayıları (1997-2009).....	12
Tablo 3: Meslekî Eğitim Öncesi Mesleğe Bakış Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler	45
Tablo 4: Meslekî Eğitim Öncesi Mesleğe Bakışın Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	45
Tablo 5: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Okuduğu Okula Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	46
Tablo 6: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlar Alt Boyutuna Ait Betimsel İst.	47
Tablo 7: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları	47
Tablo 8: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	48
Tablo 9: Sosyal ve Ekonomik Olanaklara İlişkin Algının İş Yerindeki Öğrenci Sayısına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	48
Tablo 10: Sosyal ve Ekonomik Olanaklara İlişkin Algının Okuduğu Okula Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	48
Tablo 11: İş Yerinden Kaynaklanan Sorunlar Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler	49
Tablo 12: İş Yerinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	50
Tablo 13: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları	50
Tablo 14: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	51
Tablo 15: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları	51
Tablo 16: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakış Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler	51

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
ÇPL	:Çok Programlı Lise
TML	:Ticaret Meslek Lisesi
MEGEP	:Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
AB	:Avrupa Birliği
MYO	:Meslek Yüksek Okulu
YÖK	:Yükseköğrenim Kurulu
KOSGEB	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OSANOR	:Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi
METEP	:Meslekî Ve Teknik Eğitim Projesi
METGE	:Meslekî Ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
AT	:Avrupa Topluluğu
SPSS	:Statistical Package Program for Social Science
SBS	:Seviye Belirleme Sınavı

1. GİRİŞ

Dünyada baş döndürücü bir hızla yaşanan bilimsel, teknolojik ve sosyal gelişmeler toplumları tüm bu değişime uyum sağlama konusunda daha fazla gayret gösterme zorunluluğuna itmektedir. Eskiyen teknolojinin yerine yenisinin ikame edilmesi, güncelliğini yitiren meslekî ve teknik bilgilerin güncellenmesi konusunda yapılması gereken çalışmalar, özellikle meslekî ve teknik eğitimin önemini ortaya koymaktadır.

Meslekî eğitim; öğrencilerin okul sonrası iş yaşamlarına adım atmalarında önemli basamak görevini görmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin eğitim yaşamlarının bu döneminde onları, seçtikleri meslek alanlarında olabildiğince iyi yetiştirmek ve mesleklerini uygulamaya hazır hale getirmek oldukça önem arz etmektedir. Bu noktada meslekî eğitimin önemli bir unsuru olan “İşletmelerde Beceri Eğitimi” okulda alınan meslekî eğitimin, işletmelerde güncel uygulamalarla hem karşılaştırılmasına hem de tamamlamasına imkân sunmaktadır.

Bununla birlikte gerek öğrencilerden gerek işletmede beceri eğitimi veren işletme/kurum yetkililerinden gerekse görevli koordinatör öğretmenlerden bu süreçte yaşanan sorunlar ile ilgili bildirimler alınmaktadır. Bu sorunların tespit edilerek giderilmesini sağlamaya yönelik adımlar atmak ülkemizdeki meslekî eğitime ve iş yaşamına dair önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Öğrencilerin işletmede beceri eğitimi deneyimi sonrası meslekleriyle ilgili gözlemlerini, tespitlerini ve kazanımlarını tespit etmek sonraki süreçte işletmede beceri eğitimi ile ilgili çalışmalara da önemli katkı sağlayacaktır. “Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri” alanlarında öğrenim gören meslekî ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin işletmede meslekî eğitim sonrasında mesleğe bakış açılarının değerlendirildiği bu çalışma, meslekî ve teknik eğitimimize bu yönde bir katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır.

1.1.Problem Cümlesi

Araştırmanın amacı, meslekî ve teknik Anadolu liselerinin “Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri” alanlarında eğitim gören öğrencilerin, işletmelerde beceri eğitimini tamamladıktan sonra mesleklerine olan bakış açılarında olumlu bir değişim olup olmadığını ortaya çıkarmaktır.

1.2. Alt Problemler

1.2.1. Öğrencilerin meslekî eğitim çalışmaları öncesi seçmiş olduğu alanı (mesleği), beceri eğitim gördüğü işletmeye yönelmesindeki tercihi, beceri eğitimin meslek alanında tutum ve davranış kazandırmada faydalı olup olmadığı konusundaki istek ve beklentileri hangi düzeydedir?

1.2.2 Mesleki Eğitim öncesi öğrencilerin okuduğu alan dikkate alındığında, farklı alan seçen öğrenciler arasında mesleğe olumlu/olumsuz bakmada farklılık var mıdır?

1.2.3. Öğrencilerin okudukları okullar baz alındığında, okulda gördükleri eğitim ile işyerinde yaptıkları iş ve işlemler karşılaştırıldıklarında olumlu/olumsuz herhangi bir durum ortaya çıkmakta mıdır?

1.2.4. Öğrencilerin okulda gördükleri müfredattan dolayı işletmede yaptıkları iş ve işlemlerde hatalar ortaya çıkmakta mıdır? Bununla birlikte okulda görülen eğitim içerik olarak piyasa şartlarına göre güncellenmesi durumunda daha başarılı olunur muydu? Ve işyerinde ki yoğun tempo öğrencinin okuldaki derslerini olumsuz etkiler mi?

1.2.5. Öğrencilerin okulda gördükleri eğitimin, işyerinde yapılan iş ve işlemlerdeki konularla anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusuna göre öğrencilerin cinsiyetleri ve yaşları arasında belirgin farklılık ortaya koymakta mıdır?

1.2.6. Öğrencilerin çalıştıkları işyerin beceri eğitim gören öğrenci sayısının değişkenliğine göre öğrencinin mesleğe bakışı arasında ilişki var mıdır?

1.2.7. Öğrencilere işyerinde sunulan Sosyal ve Ekonomik olanaklar göz önüne alındığında, öğrencilerin okudukları okullara göre mesleğe bakışlarında farklılık gözlenmekte midir?

1.2.8. Öğrencilerin beceri eğitim sırasında mesai dışı çalıştırılması, öğrenciler arasında ayırım yapılması, öğrencilere mobbing uygulanması, staj dosyası hazırlamada yardımcı olunup olunmaması durumlarının değerlendirilmesi nasıldır?

1.2.9. İşyerinde öğrencilere yaklaşımın olumlu/olumsuz olması dikkate alındığında, öğrencilerin okudukları alanların türüne göre farklılık göstermekte midir?

1.2.10. Beceri eğitim sonrası öğrencilerin mesleğe bakış açısında öğrencilerin cinsiyetine, yaş gruplarına ve okudukları alana göre olumlu/olumsuz değişiklik göstermekte midir?

1.2.11. Beceri eğitim sırasında öğrencilerin yaptıkları iş ve işlemlerin alanı ile ilgili olmasında öğrencinin mesleğine bakış açısında olumlu sonuçlar ortaya konmakta mıdır? Beceri eğitimde kazanmış olduğu deneyim, tutum ve davranışlar sonucu mesleğe bakış açısında olumlu bir durum ortaya çıkmış mıdır? Beceri eğitimdeki başarıları ve mesleği sevmesi dolayısıyla üniversiteyi düşünmede olumlu bir durum ortaya konmuş mudur? Veya öğrencinin bu olumlu düşüncesi aynı işyerinde mesleğine devam etmesinde bir istek ortaya koymuş mudur?

1.3.Sayıtlılar

Kullanılan ölçme araçları Meslekî Ve Teknik Anadolu liselerinin Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri alanlarında eğitim gören öğrencilerin meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışlarını belirlemede yeterlidir.

Veri toplama aracını cevaplandıran Meslekî Ve Teknik Anadolu Liselerinde (Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri alanlarında) eğitim gören öğrenciler samimi ve içten davranmışlardır.

1.4.Sınırlılıklar

1.4.1.Bu araştırma Kocaeli ili merkez ve ilçelerinde okuyan meslekî ve teknik Anadolu liselerinin Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri alanlarında eğitim gören öğrenciler ile sınırlıdır.

1.4.2.Araştırmanın bulguları meslekî ve teknik Anadolu liselerinin Muhasebe-Finansman, Bilişim Teknolojileri, Büro Yönetimi, Ulaştırma Hizmetleri, Pazarlama Satış Teknikleri ve Halkla İlişkiler ile Organizasyon Hizmetleri alanlarında eğitim gören öğrencilerin anketlere verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

“İşletme”, mal ve hizmet üreten kamu ve özel kurum, kuruluş ve işyerlerini ifade eder.(Mesleki Eğitim Kanunu, 1986) ¹

1.5.1.İşletme: Öğrencinin Kanun kapsamında mesleki eğitim gördüğü;

* Özel sektöre ait kurum ve kuruluşları,

* Kamu kurum ve kuruluşlarını (İl/ilçe millî eğitim müdürlükleri, okul öncesi eğitim kurumları, ilköğretim ve ortaöğretim kurumları dâhil)

* Bünyesinde döner sermaye işletmesi bulunan okul ve kurumlar için döner sermaye işletmesini, ifade eder.

1.5.2. İşletmelerde Mesleki Eğitim; Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarını ifade eder.

"İşletmelerde Mesleki Eğitim" mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme veya kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarını ifade eder. (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986) ²

1.5.3.Meslek Alanı; ortak özelliklere sahip birden fazla meslek dalını içeren; bilgi, beceri, tutum, davranış ve istihdam olanağı sağlayan alanı ifade eder. (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986) ³

1.5.4.Koordinatör Öğretmen; İşletmelerdeki mesleki eğitimin planlı olarak yürütülmesi, programa uygunluğunun izlenmesi, ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesi, öğrencilerin başarı, devam-devamsızlık ve disiplin durumlarının izlenmesi ve rehberlikte bulunulması amacıyla kurumda atamaya esas alanı atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenliği olan yönetici ve öğretmenleri ifade eder.(Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği, 2008) ⁴

2. EĞİTİM NEDİR?

Eğitim ile ilgili farklı birçok tanımla karşılaşmak mümkündür. En eski çağlardan beri eğitimle ilgili çeşitli tanımlar yapılmıştır. Eflatun'a göre eğitim, insana en iyi olgunluğu vermektir. Kant'a göre eğitim, insanın doğasında bulunan gizli bütün kabiliyetlerin geliştirilmesidir. E. Durchein eğitimi, "Sosyal olmayan nesli sosyalleştirmektir." şeklinde tanımlamaktadır. Zira eğitim denildiği zaman, eğitimin bir içerik ile ilgili kısmı, bir de süreç ile ilgili kısmı söz konusudur. Dolayısıyla tanımlar da bunlardan hangisiyle ilgileniliyorsa ona göre oluşuyor. Genel olarak eğitim "İnsan davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istedik yönde değişiklikler meydana getirme sürecidir." (Ertürk, 1972)⁵ Başaran'a göre ise eğitim "Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gereken bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etmek etkinliğidir." (Başaran, 1992)⁶

Sabuncuoğlu ise örgütler açısından insan kaynakları yönetimi perspektifiyle eğitimi "Çalışanların ve onların oluşturdukları grupların, işletmede yüklendikleri ya da ileride yüklenecekleri görevleri daha etkili bir şekilde yapabilmeleri için, meslekî bilgi ufuklarını genişleten, düşünce, rasyonel karar alma, davranış ve tutum, alışkanlık ve anlayışlarında olumlu değişimler yapmayı amaçlayan, bilgi, görgü ve yeteneklerini arttıran eğitsel faaliyet ve eylemlerin tümüdür."(Sabuncuoğlu, 2000)⁷ şeklinde tanımlanmaktadır.

Eğitim hem toplum için hem de bireyin kendi gereksinimlerini karşılayabilmesi için en önemli süreçtir. Toplumların ana ihtiyaçlarının karşılanabilmesi, devletlerin gerek bilinçli vatandaş gerekse ekonomik ihtiyaçlarını karşılayan iş gücünün yetiştirilmesi için vazgeçilmez, ihmal edilemez bir süreç olduğu şüphe götürmez bir gerçekliktir. Bu yüzden Soysal'ın da belirttiği gibi "Günümüzde eğitimin amacı; toplumsal, kişisel ve ekonomik hayatın gereksinim duyduğu çeşitli becerilere, bilgilere, düşünme, sorun çözme, aradığı bilgileri kendisi bulma yetilerine sahip insanı yetiştirmektir." (Soysal, 1989)⁸ şeklinde özetlenebilmektedir. Yine Başaran'a göre "Eğitim sayesinde hem bireyin ihtiyaçları hem de toplumun ihtiyaçları karşılanmakta ve bilimsel, teknolojik ve siyasi alanda her geçen gün gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmamız sağlanmakta,

sahip olduğumuz kültürel miras genç nesillerle öğretilmekte ve gelecek nesillere aktarılmaktadır." der.(Başaran, 1989) ⁹

Eğitim, bireyleri olmasını istediğimiz amaçlara göre yetiştirme sürecidir ki bu süreçten geçen bireyin kişiliği eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşen bir farklılaşma gösterir. Tabi bu eğitim, eğitim veren okullarda olabildiği gibi aile içerisinde, arkadaş ortamında veya meslek kuruluşları tarafından da verilebilir.(Deniz, 2006)¹⁰

2.1.Genel Ve Meslekî Eğitim

Eğitimin amacının toplumun ve bireyin ihtiyaç hissettiği bilgi ve beceriye sahip olmasını sağlamak olduğu gerçeğinden yola çıkarak eğitimi genel eğitim ve meslekî eğitim olarak ikiye ayırabiliriz.

2.1.1. Genel Eğitim: Toplumun tüm bireyleri için ortak olan davranışları (bilgi, beceri ve tavırlar) geliştirmeyi amaçlayan eğitime genel eğitim denir.

2.1.2.Meslekî Eğitim: Belirli bir meslek alanında başarılı olarak çalışabilmek için gerekli olan davranışları kazandıran eğitime de meslekî eğitim denir.

Daha farklı bir bakış açısı getiren Doğan'a göre ise genel eğitim, toplumu meydana getiren bireylerin toplu olarak yaşamalarını sağlayan genel kültürü kazandırırken meslekî eğitim bir meslek için gerekli olan özel kültürü kazandırır.(Alkan, C., Doğan, H, Sezgin İ., 2001)¹¹

2.2.Meslekî Eğitim

2.2.1. Meslekî Eğitimin Tanımı

Gittikçe önemi artan ve ülkelerin yetişmiş eleman ihtiyacını karşılayarak üretime doğrudan katkı sağlayan eğitimin vazgeçilmez unsurlarının başında yer alan meslekî eğitim ile ilgili birçok tanımlama yapılmış olsa da meslekî ve teknik öğretimin esası, katılımcılara belli bir mesleğin temel bilgi ve becerilerini kazandırmak ve belirli teknolojilerin kullanımını öğretmektir. (Koçel, 2004)¹²

Şahinkesen ise küreselleşmeyle birlikte önemi her geçen gün artan meslekî eğitim ile ilgili "bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıklarını kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme süreci" olarak tanımlamaktadır. (Şahinkesen, A. 1993)¹³ "Adından da anlaşılacağı üzere meslek

alanında başarılı çalışanlar yetiştirmek için gerekli davranışları kazandıran eğitime meslek eğitimi denmektedir.”(Adem, M. 1981) ¹⁴

Meslekî eğitim, bu konuda eğitim alacak kişilere eğitim alacakları yerde belirli bir mesleğe yönelik olarak bilgi, beceri ve meslekle ilgili alışkanlıkları kazandıran ve kişinin yeteneklerini farklı şekilde geliştiren eğitimidir.” (Alkan, C., Doğan, H, Sezgin İ., 2001)¹⁵ Norton ise meslekî eğitimi “Ülkenin temel ekonomik yapısını kuvvetlendiren genişleten, insan kaynağını geliştiren, işsizliği azaltarak üretimin krize girmesini önleyen bir eğitim süreci” olarak tanımlamaktadır.(Norton, R.E. 1985)¹⁶ Öte yandan meslekî eğitimin “kısmen genel eğitim, kısmen de yetiştirmeden oluştuğu” genel eğitimin “insanı, toplumu ve kültürü anlama kapasitesini geliştiren bir süreç olarak ele alındığı görülmektedir. (Ünal, L. 1996)¹⁷ Meslekî eğitim kurumları, çağımızın ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerine uygun olarak ülke sanayi ve ekonomisine katkıda bulunacak şekilde çeşitli yörelerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak, çağdaş bilim ve teknolojideki yöntemleri bilen, yorumlayan, kullanan ve geliştiren, orta düzeyde meslek elemanı yetiştiren eğitim kurumlarıdır. Eğitimin, özellikle sanayi ve hizmet sektörünün gereksinme duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli iş gücünü yetiştirerek, dolayısı ile çalışanları daha verimli kılarak ekonomik büyümeye çok önemli katkıda bulunacağı ileri sürülmüştür.(Woodhall, M. 1979)¹⁸

2.2.2.Meslekî Eğitimin Amacı

Meslekî eğitim, öğrencileri mezuniyet sonrasında doğrudan iş piyasasına girecek nitelikte yetiştirmeyi amaçlar. Bir başka ifadeyle, meslekî eğitimin çıktısı genel itibariyle iş piyasasının, özellikle de özel sektörün girdisi olmaktadır.

Meslekî ve teknik eğitim, öğrencileri iyi vatandaş olarak yetiştirmenin yanı sıra, esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve /veya iş hayatına hazırlamayı amaçlamaktadır.

Meslekî eğitimin amacı, toplumda hedeflenen ve özellikle girişimcilerin talepleri çerçevesinde kişilere belirlenen bir meslekte ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve uygulama yeterlilikleri kazandırmaktır.

Meslekî ve teknik kurumlarında; tüm meslek işletmelerinin alanlarında ihtiyaç duyduğu ve özellikle son yıllarda daha da çok önem kazanan hem ulusal hem de uluslararası meslek standartlarına uygun nitelikli iş gücü yetiştirmek, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek ve sürekli güncellenen programlarla girişimcilik bilinci, meslek

ahlâkı, iş sağlığı ve güvenliği kültürü ile meslek alışkanlığının kazandırılmasını, mesleki eğitim görenlerin gerektiğinde çok hızlı bir şekilde piyasaya angaje olmasını hedeflemektedir.

Meslekî eğitimin amacı meslekî yenilenme ve meslekî gelişimdir. Meslekî gelişimin iki aracı bulunur. Biri okul, kurs, seminer vb. eğitimler aracılığıyla bilginin başkası tarafından aktarıldığı süreçler, ikincisi ise kişinin kendi kendine yürüteceği öğrenme süreçleridir.

Birinci süreçler günümüzde kamu kurumları ile özel kurum ve kuruluşlar tarafından hizmet sağlanarak oldukça yaygın olarak sürdürülmektedir. Meslekî eğitim ve gelişim süreçlerine ilginin son yıllarda artması dünün ertelenen ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışılmasından kaynaklanmaktadır.

Meslekî gelişimi sağlamanın ikinci aracı ise birincisine oranla daha zor gerçekleştirilen bir süreçtir. Çünkü meslekî gelişimi kişisel olarak sağlamaya çalışmak, öncelikle öğrenme denilen bireysel davranış ve disiplinlerle yürütülebilir. Üstelik bu konuda toplu öğrenmeden çok daha önemli olan öğretim materyallerinin yeterli ve ulaşılabilir olmasıdır. Meslekî teknik kitapların sınırlı sayıda bulunması ve yaygınlaştırılmasındaki güçlükler bireysel öğrenme süreçlerinin önündeki zorluklar arasında sayılabilir. Elektronik öğrenme süreçlerinin yeterince yaygınlaşmamış olması ve teknoloji okuryazarlığındaki sınırlılıklar, bu alandan gerekli verimin alınmasını da engellemektedir.

Meslekî gelişim amacıyla yapılacak bireysel veya kurumsal girişimler şimdi daha da önem kazanmaktadır.

2.2.3.Meslekî Eğitimin Önemi

Kişilerin yaşamlarında eğitim ve iş önemli bir yer tutmaktadır. Tarihin her aşamasında genel eğitim politika ve uygulamalarında meslek eğitimine önem verilmiş olması bu gereksinimin doğal bir sonucudur. Meslekî eğitim, kişilerin yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinimlerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir. Meslekî eğitim kişilere daha ivedi bir şekilde iş güvencesi, yüksek gelir, meslekte yükselme, kendi işyerini kurma, kendine olan güvenin artması ve en önemlisi fakirlikle baş edebilme fırsatının yaratılması gibi birçok bakımdan avantajlar sağlamaktadır.(Web_1, 2018)¹⁹

Sosyal açıdan mesleki eğitime verilen önemin nedenini, bireyin sosyal etkinliklere katılma içgüdüsü ya da sosyal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak düşünmek gerekir. Bu bağlamda, meslekî eğitim gençlere sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırmakta etkin bir rol oynar.(Özsoy, D.D. 2015)²⁰

Gelişme ve kalkınmada bilgi, beceri ve mesleki alışkanlıklarına sahip, yüksek verimi ortaya koyacak kalifiyeli bireyler yetiştirilme unsuru önemli yer kaplar. Kalifiye elamanların sahip olduğu bilgi ve beceri, sanayileşmenin ve bunun sonucunda ekonomik başarının temelidir. Meslek eğitimi iki amaca yönelik olarak çalışır. Bir yanda genç bireylere başarılı bir meslek yolu hazırlamak ve mesleki bilgi ve beceri kazandırmak, diğer yanda ise sektöre vasıflı eleman yetiştirmektir. Hızlı teknolojik gelişmenin ve özellikle endüstri 4.0 gibi birçok modern otomasyon sistemini, veri alışverişlerini ve üretim teknolojilerini içeren sistemi anlayan ve kavrayan bireylerin ekonomiye daha da çok etki edeceği ve kalkınmada büyük başarılar getireceği unutulmamalıdır. Özellikle ülkemizin sahip olduğu genç nüfusun bu konuda bilinçlendirilmesi ve bu tür bilgilerle donatılması gelecek açısından daha da güzel günlerin ülkemize kazandırılacağı unutulmamalıdır.

Bu amaçla Meslekî ve Teknik eğitim kurumları sanayiyle uyumlu ve güncel eğitim ve öğretim verme gayreti içindedir.(Web_2, 2015)²¹

2.2.4. Mesleki Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Mesleki bilgi ve becerilerin kişiden kişiye aktarılması yoluyla meslek öğrenmenin tarihi bilindiğinden daha eskidir.

Anadolu'da esnaf ve sanatkârlarının teşkilatlanmasıyla, 12. Yüzyılda Selçuklular devrinde Ahilikle mesleki eğitimin temelleri ortaya konmaya başlanmıştır. Bu zamanlarda Anadolu'ya gelen Türkler arasındaki esnaf ve sanatkârlar, burada bulunan gayrimüslim meslektaşlarına kendilerini kabul ettirebilmek için bir teşkilat kurulması zorunluluğunu duymuşlardır. Bunlarda biri olan Ahi Evran, öncelikle ayakkabıcı ve saraç esnafını bir araya getirerek teşkilatlandırmış ve bu teşkilatın başkanı olmuştur. Bu sanat kollarının sayısı kısa zamanda artmış ve teşkilat Anadolu'da yayılmıştır.(TİSK, 1997)²²

Cumhuriyet Öncesi Ahilik, güzel ve faydalı sosyal ve ekonomik görevler yapmış, etkinliği 17.yüzyıla kadar sürdürmüştür. Osmanlı Devleti'nin egemenliğinde Müslüman olmayan esnafın da bulunması sebebiyle çeşitli dinler arasında ortak çalışma

zorunluluğu belirlemiştir. Bu nedenle eski niteliğinden fazla bir şey kaybetmeden GEDİK adında bir teşkilat oluşturulmuştur. Bu yeni teşkilatın bulunduğu dönemde bir kimse, çıraklık eğitimi, ardından kalfalık eğitimini alıp ustalık seviyesine geçmeden, başka bir deyimle gedik sahibi olmadan (gedikli) dükkân açması, esnaf ve sanatkâr olma imkânı yoktu. Ancak bu sistem Tanzimat'ın ilanı ve yabancı ülkelerle yapılan ticaret anlaşmaları sonunda sanat ve ticaretin gelişmesine engel olabileceği düşüncesiyle kaldırılmıştır. Ancak, buna rağmen Ahilikten gelen; tüm kurum ve kurullar, işleyişler, yönetim anlayışı, mesleğe başlama, meslekî eğitim, meslekte bir üst seviyeye yükselme ve iş yeri açma kural ve törenleri sonraki yıllarda uygulanmış ve daha sonra Cumhuriyet tarihi öncesi ve Cumhuriyet tarihinde hazırlanan hukuk kurallarına da ışık tutmuştur.

19. yüzyıla kadar meslekî ve teknik eğitim çıraklık sistemiyle loncaların sorumluluğunda gedik usulü ile yürütülmüştür. Osmanlı döneminde ilk sanat okulları ordu bünyesinde açılmıştır. Tanzimat'tan sonrası, meslekî eğitimle genel eğitim birlikte düşünölmeye başlanılmış ve bu konuda mektepler açılması önerisi getirilmiştir. İmparatorluk döneminde, 1861 yılında, dönemin Tuna Valisi Mithat Paşa tarafından Niş'te, daha sonra 1864 yılında Rusçuk ve Sofya'da kimsesiz çocukları barındırmak ve sanat öğretmek amacıyla ilk sanat okulları olan "ıslahhaneler" açılmıştır. Bu okullarda öğrencilere, çuhacılık, araba yapıcılığı, kunduracılık, terzilik, külahçılık vb. sanatlar öğretilmiştir. Masrafları mahallî imkânlarla desteklenen bu okullar, Cumhuriyet'e kadar sınırlı sayıda artırılabilmiştir.

Cumhuriyet'le birlikte meslekî ve teknik eğitim, okula dayalı yeni bir yapıda ele alınmıştır. 1926 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu okullarla ilgili görev üstlenmiştir. 1935 yılından itibaren 2765 sayılı Kanun ile okulların masrafları tamamıyla devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bakanlık, merkez teşkilatında 1933 yılında Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü'nü, 1941 yılında ise Meslekî ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı'nı kurulmuştur. Böylece meslekî ve teknik öğretim hizmet ve destek birimleri oluşturulmuştur. 1940-1950'li yıllarda meslekî ve teknik eğitimin hızla geliştiği ve yaygınlaştığı görölmektedir. Bu yıllarda eğitim sistemi kanunlar çıkarılarak desteklenmiştir. Bu dönemde, çıraklık sistemi geleneksel yöntemlerle sürdürölmüştür. Devlet, çıraklık okullarının açılması için de çaba sarf etmiştir.

Tablo 1: 1923-2000 Yılları arası mesleki eğitim kurumlarının istatistiksel verileri

Öğretim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
1923-1924	20	2.558	325
1943-1944	93	11.031	1.603
1963-1964	366	50.318	7.877
1983-1984	1.356	364.176	36.684
1998-1999	3.097	918.542	68.728
1999-2000	3.189	843.964	67.393

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Milli Eğitim Sayısal Verileri 2000

1927 yılında 1052 sayılı yasa ile teknik okulların program, araç-gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdam sorumluluğu Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. 1933 yılında 2287 sayılı yasa ile Meslekî ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1934–1936 yılları arasında hazırlanan Meslekî Tedrisatın İnkışaf Planı'nda, eğitim ile istihdam kesiminin ortaklaşa çalışması ile çırak okulları, tekniker okulları, mühendis okullarının açılması öngörülmüştür. Plan başarıyla uygulanmış, meslekî ve teknik eğitimin yurt düzeyinde yayılması, öğrenci, öğretmen ve okul sayılarının hızla artması sağlanmıştır. 1935 yılından itibaren de 2765 sayılı yasa ile okulların tüm masrafları devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır. 1923'te meslek liselerine giden öğrencilerin oranı %84,1 iken geçen yıl bu oran %40'lar civarında idi.(Aydm, D. 2006)²³

1941 yılında 4113 sayılı yasayla bu kurum müsteşarlığa dönüştürülmüştür. 1960 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü, Erkek Teknik Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü ve Turizm ve Ticaret Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur.(Web_3, 2012)²⁴ Bu müsteşarlık 1950'li yıllardan sonra zaman zaman kaldırılmış ise de, varlığını 1983 yılına kadar sürdürdü.(Alkan C, Doğan H, Sezgin İ., 1996)²⁵

Altıncı Millî Eğitim Şûrası (18-23 Mart 1957) tarihinde toplanmıştır. Bu şûranın gündeminde ağırlıklı olarak meslekî eğitim, teknik eğitim ve halk eğitimi bulunmaktadır. Bu şûrada ortaöğretimi doğrudan doğruya ilgilendiren bir karar yoktur ancak meslekî ve teknik ortaöğretim okulları üzerinde geniş olarak durulmuştur.

10. Millî Eğitim Şûrası (23-26 Haziran 1981)'nda “Türk Eğitim Sistemi bütünlüğü içinde eğitim programları ve öğrenci akışını düzenleyen kurallar” görüşülmüştür. Şûrada alınan yeni kararlarla, okul yapıları, eğitim örgütü, öğretmen, yönetici ve uzmanların yetiştirilmeleri ile ilgili yeni esaslar getirilmiştir. Bu çalışmalar

doğrultusunda, öncelikle öğrencileri bir işe ve mesleğe veya yükseköğretim kurumlarına hazırlayacak “çok amaçlı tek tip lise”lerin açılması hazırlıklarına başlanmıştır.

15. Millî Eğitim Şûrası’nda ortaöğretim sisteminin yeniden yapılanmasına gidilmiştir. Böylece, ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelmiştir. Meslekî ve teknik eğitim, bireyleri meslek hayatına ve yükseköğretime hazırladığından kalkınma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Ancak Türkiye’de meslekî ve teknik eğitim gerek sayısal ve gerekse kalite olarak istenen düzeyde değildir. Bu iki nedenle kalkınma planları ve hükümet programlarında yer alan ilke, hedef ve politikalarla 15. ve 16. Millî Eğitim Şûralarında alınan kararlarda ve MEB’nın 2001-2005 Çalışma Programında; meslekî ve teknik eğitime önem, öncelik ve ağırlık verilmesi gerektiği belirtilmiş, ortaöğretim çağ nüfusunun % 65’inin meslekî ve teknik eğitim, % 35’inin de genel eğitim görmesi hedeflenmiştir.(Web_4, 2010)²⁶

16. Şûrada (1999) meslekî ve teknik öğretim ele alınmıştır. Bu Şûrada meslekî ve teknik eğitimin, ortaöğretim sistemi bütünlüğü içinde ağırlıklı olarak yeniden yapılanmasına çalışılmıştır.(Parlak, M.A., 2005)²⁷

1997 yılında, ortaöğretim öğrencileri içinde genel liselerde okuyanların oranı %54,8, meslekî ve teknik liselerde okuyan öğrencilerin oranı ise % 45,2’ti. Bu oran izleyen yıllarda düzenli olarak azalmıştır. 2002-2003 öğretim yılına gelindiğinde meslekî ve teknik liselerde okuyan öğrencilerin oranı %32,6’ya inmiştir. Oldukça dramatik olan bu düşüş (puan olarak 12,6, yüzde olarak %28), 2003-2004 yılından itibaren bir “U” dönüşü yaparak meslekî ve teknik liselerde okuyan öğrencilerin oranı 2008-2009 öğretim yılında %40,8’e yükselmiştir.

Tablo 2: Genel ve Mesleki Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Sayıları (1997-2009)

Yıllar	Toplam (1)	Genel Orta Öğretim (2)	Meslekî ve Teknik (3)	3/1 (%)
1997-1998	2.129.989	1.166.195	963.794	45,2
1998-1999	2.280.676	1.282.605	998.071	43,8
1999-2000	2.316.350	1.399.912	916.438	39,6
2000-2001	2.362.943	1.487.415	875.528	37,1
2001-2002	2.579.819	1.673.363	906.456	35,1
2002-2003	3.023.602	2.038.027	985.575	32,6
2003-2004	3.014.392	1.963.998	1.050.394	34,8
2004-2005	2.949.449	1.937.055	1.012.394	34,3
2005-2006	3.258.254	2.075.617	1.182.637	36,3
2006-2007	3.386.717	2.142.218	1.244.499	36,7

2007-2008	3.245.322	1.980.452	1.264.870	39,0
2008-2009	3.837.164	2.271.900	1.565.264	40,8

www.messegitim.com.tr/ti/577/0/

2.2.5. Günümüz Meslekî Eğitimin Yapısı

Son yıllarda Mesleki ve Teknik Eğitimde yeniden bir yapılanma ve sistem değişiklikleri ile hem Mesleki ve Teknik Eğitimin Ortaöğretim içindeki oranı artmaya başlamış hem de kalite olarak Mesleki ve Teknik okulların atölyeleri ve derslikleri günün şartlarına elverişli hale getirilmesi için birçok proje kapsamında çalışmalar yapılmıştır.

Bununla birlikte birçok kamu kurum ve kuruluşuna bağlı olan okullar 03.02.2006 Tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 5450 sayılı Kanun ile kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı okullar, eğitim merkezleri ve kurslar ile bunların bünyesindeki döner sermaye işletmelerinin Millî Eğitim Bakanlığı’na devredilmesine ilişkin esas ve usuller belirlenerek MEB’e devredilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlı okullar hariç olmak üzere bu devretme kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı okulları, eğitim merkezleri ve kurslar ile bunların personelini, bünyelerindeki döner sermaye işletmelerini, motorlu taşıtlar dâhil taşınır ve taşınmazlarını ve bunlara ait bütçe ödeneklerini kapsamıştır. Bu kanunla Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Müdürlüğü’ne bağlı okullar hariç tüm okullar 2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılı’ndan itibaren MEB’e bağlanmıştır.

2.3. Ticaret Eğitimi ve Türkiye’de Ticaret Eğitimi:

Günümüzde uluslararası düzeyde tüm sektörlerde, iletişim araçlarının ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte tüm sektörlerde hızlı bir gelişim ve büyüme yaşanmakta, bunun sonucunda insanların ve firmaların yeni talep ve ihtiyaçları ortaya çıkmaktadır. Dünya’nın herhangi bir yerinde üretilen mal veya hizmetin kalitesi ve uygun fiyatta olması, diğer ülkelerde faaliyet gösteren ve ihtiyacı olan mal ve hizmeti sunan firmalara ulaşması ve ihtiyacını karşılaması önceki dönemlere göre çok kolay hale gelmiş durumdadır. Özellikle son yıllarda ülkelerin lojistik özelliklerini attırmaları ve malların kıtalararası düzeyde çok hızlı bir şekilde ihtiyaç duyulduğu an ve şekilde karşılanırlması Ticaretin ilerideki zamanda alacağı durumu daha net olarak ortaya koymaktadır. Bu nedenle firmaların ihtiyaç duyduğu malı elde edebilmek için her türlü imkânı ortaya koyabilmesi gibi, üretmiş olduğu malı dünyanın herhangi bir yerinde ihtiyaç duyan

firmalara ulaştırabilmek ve pazarda malını satabilmek için büyük rekabetler ortaya çıkmakta ve bu nedenle bu konuda rekabet gücünü ortaya koyabilmek ve bu sektörde güçlü olabilmek için ticarete ve dolayısıyla ticareti yürütecek kişilerinde eğitimlerinin olağanüstü şekilde bu duruma cevap verecek şekilde olması gerekmektedir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ve bunların uluslararası sermayeye sahip firmalarıyla rekabet edebilmek ve ayakta durabilmek için iletişim alanlarında eğitilmiş, birden fazla yabancı dil bilen, teknolojiyi her alanda kullanabilen yetişmiş elemanlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu konuda yetişmiş elemanların uluslararası piyasada öncü olması kaçınılmazdır. Ticari bilgisi ile birlikte, bilimsel ve teknolojik gelişmeler karşısında kendini yenileyip gelişmelere ayak uydurabilecek nitelikli elemanlar her zaman hem kendilerine hem firmalarına hem de ülke ekonomisine büyük bir kazanç getireceklerdir. Bu tür gençlerin istihdamının artması ancak ve ancak bu konuda eğitim veren kurumların, piyasa koşullarını günü gününe eğitimine yansıtması ve eğitim alan bireyleri bu eğitimden faydalandırması ile mümkün olacaktır. Bu konuda eğitim alan bireylerin bırakın yerli firmalarda yabancı firmalarda da aranan eleman konumuna geldiği ve çoğu uluslararası firmada bunların istihdam edildiği görülmektedir. Bu elemanları ülkemizde yetiştiren kurumlardan biri de "Ticaret Meslek Liseleri"dir. Bu liselerin yetiştirdiği elemanların niteliği, programda yer alan meslek derslerine bağlıdır. Etkili bir meslekî eğitim için de teknoloji ve iş hayatındaki değişim ve gelişmelerin sürekli olarak izlenmesi ve bunun programa yansıtılması önemlidir. Verilen eğitimin bu değişim ve gelişmelere uygun olarak yürütülmesi gerekir.

Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları, ülkemizin turizm, muhasebe, ulaştırma, bilişim, pazarlama ve perakende, bankacılık sektörü, kooperatifçilik işletmeleri, büro yönetimi ve sekreterlik alanı, Hukuk ve Tıbbi sekreterlik alanı, emlak ve borsa işletmeciliği, sigortacılık vb. birçok kamu ve özel sektör çalışanlarının yetiştirildiği ve bu alanların gereksinim duyduğu alanlarda eğitim gören öğrencilere eğitim verildiği kurumlardır.

2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı'na kadar Ticaret ve Turizm Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda;

Muhasebe Ve Finansman Alanında Bilgisayarlı Muhasebe ve Dış Ticaret,

Bilişim Teknolojileri Alanında piyasanın ihtiyaç duyduğu; Ağ İşletmenliği, Veri Tabanı Programcılığı, Web Programcılığı Dalları,

Adalet Alanı- Zabıt Kâtipliği, İnfaz ve Koruma Dalları,

Büro Yönetimi Alanında Hukuk, Ticaret, Yönetici Sekreterliği Dalları

Gazetecilik Alanında Yazılı Basın Muhabirliği, TV Muhabirliği, Sayfa Sekreterliği, Foto Muhabirliği Dalları

Halkla İlişkiler Ve Organizasyon Hizmetleri Alanında Halkla İlişkiler, Müşteri Temsilciliği, Kamuoyu Araştırmacılığı, Organizasyon Sorumlusu, Fuar Organizasyon Sorumlusu Dalları

Konaklama Ve Seyahat Hizmetleri Alanında, Ön Büro, Kat Hizmetleri, Operasyon, Rezervasyon Dalları

Pazarlama Ve Perakende Alanında Satış Elemanlığı, Sigortacılık, Emlak Komisyonculuğu, Gıda Satış Elemanlığı Dalları

Radyo Televizyon Alanında Radyo-Televizyon Programcılığı, Grafik-Animasyon, Kameramanlık Ve Teknik Yapım-Yayın Dalları

Ulaştırma Alanı- Lojistik Dalı programları uygulanmaktaydı.

2.4.İşletmelerde Beceri Eğitimi

Öğrenci ve kursiyerlerin, mesleki eğitimde görmüş oldukları konuları iş ortamında, işe uyum sağlama sürecinde, bireye meslekle ilgili olarak bilgi, iş alışkanlığı ve beceri kazandırarak, bireyin yeteneklerini farklı tarafları ile geliştirmek amaç edinilmektedir. Türk Millî Eğitim Sistemi'nin genel amaçları içerisinde ise; "Türk milletinin bütün fertlerini; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak, böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır" ifadesi yer almaktadır. 28

Son yıllarda Ulusal kalkınma planlarında, ortaöğretim sisteminin meslekî eğitim ağırlıklı nitelik kazanması hedeflenmiştir. Örgün ve yaygın meslekî eğitim sistemimizde bütünlüğün sağlanması temel ilke olarak belirlenmiştir. 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kanunu ile örgün ve yaygın meslekî eğitim sistemi ülkemizin ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirmek amacıyla bir sistem bütünlüğü içinde yeniden düzenlemiştir. Bu kanunla işyerinde eğitim görecektir, usta,

kalfa ve çırakların eğitimi ile okul ve işletmelerde yapılacak olan mesleki eğitimin usul ve esasları düzenlenmiştir.

İlk yıllarda; 3308 Sayılı ıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'nun çıkmasından sonra, 9. Sınıfta genel ve mesleki eğimlerini başarı ile tamamlayan öğrenciler, 10. sınıftan itibaren teorik eğitimlerini haftada iki gün okulda, mesleki uygulama eğitimlerini haftada üç gün işletmelerde yapmaya başlamışlardır. Bu sistem ile uygulamalı derslerin iş yerlerinde ğretim programlarına uygun olarak yapılması sağlanmıştır. Daha sonraki yıllarda 10. Sınıftan itibaren işyerlerine yönlendirilen ğrenciler 11. Sınıfta yani ortaöğretimin son yılında işletmelere yönlendirilmeye devam edilmiştir.

Ancak, yurdun birçok kısmında öğrencilerin pratik eğitim yapılacak niteliğe sahip işletmelerin olmasının yanında, bazı yerlerde bu niteliğe sahip olmadığı için işletmelere gidemeyen öğrenciler ile teknik lise okuyan öğrencilerin pratik eğitimlerini okullarda tamamlamaları, yaz tatili dönemlerinde ise 160 ve 300 saatlik staj uygulamasını işyerlerinde tamamlayarak gerçek iş ortamı deneyimi kazanmaları, teknolojik gelişmeleri yakından tanınmaları, istihdam edildiklerinde iş yerlerine kolayca uyum sağlamaları amaçlanmıştır.

3308 sayılı ıraklık ve Meslekî Eğitim Kanunu, 10.07.2001 tarihinde yürürlüğe giren 4702 sayılı Kanun ile "Meslekî Eğitim Kanunu" olarak değiştirilmiştir. 4702 sayılı Meslekî Eğitim Kanununun getirdiği yenilikler şunlardır:

3308 Sayılı kanunun eksiklerini tamamlayan yeni düzenlemeler ortaya koyan kanun ile, okul yönetimi ve koordinatör öğretmenler tarafından belirlenen işletmelerin seçiminde, belirlenen meslekî eğitim programını uygulayabilecek fiziki olanakların, yeni teknolojiyi içeren teçhizat, takım ve cihazların, bu konuda eğitim formasyonu almış eğitici personelin bulunması vb. gibi ölçütler aranmaya başlanmıştır. Buna göre lise 11. sınıf öğrencileri, okul tarafından koordinatör öğretmenler vasıtasıyla işletmelere yerleştirilirler. Yerleştirme esnasında okul yönetimi ile işletme yönetimi arasına bir sözleşme düzenlenir. Bu anlaşmayı okul yönetimi, işletme yönetimi, veli ve ğrenci taraf olarak imza altına alır. Yapılan bu sözleşmeye göre öğrenciye, yaşlarına uygun olarak işveren tarafından o yıl belirlenmiş olan asgari ücretin %30'undan az olmamak koşulu ile ücret ödenir. Bu demede Asgari cret esasları baz alınır. Ayrıca okul yönetimi tarafından öğrencilerin sigorta işlemleri gerçekleştirilerek Sosyal Güvenlik Kurumu'na sigorta primleri aylık olarak ödenir. Yapılan sigorta ile öğrencinin iş

ortamında iş kazaları ve meslek hastalıkları ile ilgili sigortalı olma haklarından yararlanması sağlanmaktadır.

İşletmelerde öğrenciden eğitici personel olan usta öğretici sorumludur. Bunun yanında okul yönetimi tarafından görevlendirilen koordinatör öğretmenler, usta öğreticinin yanında eğitim gören öğrencilerin işletmelerde eğitim etkinliklerini takip etmekte, karşılaştıkları sorunların çözümünde rehberlik yapmaktadır. Aynı zamanda koordinatör öğretmenler mevzuatın gerektirdiği konuların işletme tarafından yerine getirilip getirilmediğini, öğrenciye başta ücret olmak üzere tüm haklarının yerine getirilip getirilmediğini okul yönetimi adına kontrol eder. Öğrencinin devamsızlıklarını takip eder. Usta öğrencilerde öğrencilerin olumlu olumsuz tüm çalışmaları konusunda bilgi vererek işletme adına öğrencinin çalışmalarını takip eder. Öğrencilerin işyerinde özellikle devamsızlık yapmamaları gerekmektedir. Bunun yanında öğrencilerin izin durumunu da yine okul yönetimi adına koordinatör öğretmenler takip eder. Öğrencilere sömestr tatilinde ücretli izin, diğer zamanlarda da öğrencinin okul kontrolündeki devamsızlıklarını yapması sonucu ücretsiz olarak izinli sayılmış olur. Öğrencilerin dönem içindeki etkinlikleri sonucu ortaya konan başarısı, usta öğretici tarafından değerlendirilerek her dönem ayrı ayrı okul yönetimine kapalı zarf ile sunulur. Yine öğrencilerin yıl içinde işyerinde görmesi gerektiği tüm konular, mesleki gelişimleri ve gelişim tabloları, işyerindeki uyumu, çalışanlarla uyumu vb. durumlar burada değerlendirilir. Bunun yanında ilk dönem işyeri notu usta öğretici tarafından değerlendirilen öğrencinin ikinci dönem notu ise yılsonunda yapılan beceri eğitimi sınavı ile değerlendirilmekte, dolayısıyla öğrencinin meslek alanı ile ilgili bilgi, beceri, tavır, tutum ve iş alışkanlıklarını kazanmış olarak mezun olmaları amaçlanır.(Web_5, 2018)²⁹

İçinde bulunduğumuz yüzyılda çalışanlardan; bilgi ve teknolojiyi iyi harmanlayabilmeyi, bunu sağlayacak tüm becerilere sahip olmaları, takım halinde uyumlu şekilde çalışabilmeleri, problem çözme, karar verme ve gerektiğinde her şekilde iletişim kurabilme yeteneklerinin gelişmiş olması, sorumluluk alabilmeleri, işyerindeki iş ve işlemlerin daha iyi yapılması için gerektiğinde yönetime katılmaları beklenmektedir. Okulda öğrenilemeyecek birçok davranış öğrencilerin mesleki alanlarda yaptıkları çalışmalarla kazanılmaktadır. Hatta denilebilir ki, birçok davranışı öğrenci okulda çok uzun zamanda öğrenirken işyerinde çok kısa zamanda okulda öğretilmeyen konular uygulamalı olarak işyerinde hatasız ve hatta istendik davranışlar

halinde yerine getirilmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin okullarındaki atölyelerde varsa dahi tesis, makine ve cihazlarla yapmaları gereken birçok konuyu çok kısa zamanda öğrenmektedir. Denilebilir ki, çok önceleri birçok okulda işyerlerinde bulunması gereken makine ve cihazlar yokken, artık Milli Eğitim Bakanlığının üstün gayretleriyle öğrenciler okul ortamında bazen denk bazen de daha gelişmiş makine ve cihazlarla sistemi öğrenebilmektedir. Ancak ne olursa olsun makine ve cihazların maliyetlerinin yüksek olması ve teknolojinin çok hızlı gelişmesi ile birlikte öğrenciler işletme ortamında öğrenmesi gereken birçok bilgiyi çok daha hızlı, güvenilir ve ehli kişilerden öğrenmektedir.

Dünyada mesleki eğitimin tüm eğitim içerisindeki oranı özellikle gelişmiş ülkelerde % 65'ler civarında iken ülkemizde bu oran tam tersidir. Bu oranın gelişmiş ülkelere nazaran ülkemizde tam tersi olması ve hala tüm çalışmalara rağmen durumun değişmemesi veya çok az oranlarla artması ülkemiz için büyük bir sorun oluşturmakta, özellikle gelişmekte olan ve Dünyanın ilk 20 ekonomisi içinde yer alan ve büyüme oranlarının yüksek beklendiği göz önüne alınarak yapılacak çok etkin çalışmalarla bu oranın yükseltilmesi gerekmektedir. Ancak bu oranın artmaması ve özellikle nitelik açısından başarısız öğrencilerin genelde gittiği okullar olarak algılanması nedeniyle mesleki eğitimin bu konuda daha çok yol alması gerektiği dikkatlerden kaçmamaktadır. Çünkü gelişmiş ülkeler geliştirdikleri eğitim modelleriyle mesleki eğitimdeki başarıyı yakalamışlardır.(Mesleki Eğitim, 2004)³⁰

Yine mesleki alanlarda eğitim gören öğrencilerin alanı ile ilgili bilgi ve becerileri tam ve eksiksiz olarak görmesi ve bu bilgi ve becerilerle donatılması gereklidir. Bu konuda usta öğretici ile koordinatör öğretmenlerin öğrencinin iş alanlarında bu tür bilgi ve becerileri öğrenip öğrenmediğini ve uygulama konusunda durumunu sürekli olarak incelemeleri gerekmektedir. Öğrencilerin işyeri ortamında uyumlu çalışması verilen işleri tam ve eksiksiz olarak iş sağlığı ve güvenliği ortamında yerine getirmesi beklenen davranışlar olarak bilinmektedir.

2.5.Türkiye’de Meslekî Eğitimin Yapısı

Türkiye’de bugün verilen mesleki ve teknik eğitimde, 9. Beş yıllık kalkınma planında alınan kararların önemi çok büyüktür. (2007-2013) Bu kararlarla meslek yüksekokulları ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları arasında program bütünlüğünün bulunmaması, mesleki ve teknik eğitim programlarının işgücü

piyasasındaki taleplere göre sürekli güncellenmemesi nedeniyle mesleki eğitime olan talep azalmaktadır. Bu nedenle, mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilmiş, meslek liseleri işgücü piyasasının gerektirdiği durumlarda hatta son yapılan çalışmalarla tek tek firmalardan görüşler alarak iş alanlarının gerektirdiği, ihtiyaç duyulan konularda eğitimler verilerek dersler modüler ve esnek bir yapıya geçirilmiştir. Birçok meslek lisesi bulunduğu alanda faaliyet gösteren firmalarla protokol yaparak öğrenci gruplarını direk bu firmaların ihtiyaçları doğrultusunda teorik bilgilerle donatarak, gerektiğinde firmaların destekleriyle okul ortamında açılan atölye ve laboratuvarlarda öğrencilere eğitim verilmektedir. Çünkü öğrenciler mesleki eğitimlerini piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda almaları durumunda firmalarda ivedi olarak istihdam edilmekte ve yüksek ücretlerle çalıştırılmaktadır. Meslekî eğitim sisteminin, öğrencilere ekip halinde çalışabilme, karar verebilme ve sorun çözebilme, sorumluluk alabilme gibi iş gücü piyasasının gerektirdiği temel becerilere sahip öğrenci yetiştireceğini vurgulanmıştır.(Web_6, 2018)³¹

Türkiye ile Avrupa Birliği arasında 2000 yılında imzalanan "Türkiye'deki Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" (MEGEP) anlaşması kapsamında yakın zamanda, eğitim programlarında yer alan modüller Türkiye'nin istihdam ihtiyaçlarına göre, genç iş gücünü, nitelikli eleman olarak sektörün talebine cevap verecek şekilde yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Proje kapsamında meslekî eğitim alanındaki yeni oluşum ile meslek okullarındaki programlarda modüler sistem uygulamasına geçilmiştir.(Kocatürk, 2006)³²

Türkiye’de 1998 süreci ile birlikte kesintisiz eğitim ve beraberinde meslek liselerine uygulanan katsayı problemi nedeniyle, bu yıla kadar özellikle meslek liselerine olan ilgi bir anda düşmüştü. Katsayı probleminin kalkması ile birlikte 2012 yılı üniversite sonuçlarından beklenen başarının gelmediği izlenmiştir. Tüm alınan önlemlere rağmen 1998 süreci öncesi meslek liselerinin kalitesini ulaşılamamıştır. Bunun aşılabilmesi için öğrencilerin özellikle kaliteli, başarılı öğrencilerin meslek liselerine yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda özellikle öğrencilerin ikna edilerek hatta belli bir ek puan verilerek kendi alanları doğrultusunda yükseköğrenime gitmeleri koşulu ile kendilerine fakülterele giriş kolaylığı sağlanmalıdır. Öğrencilere meslek liseleri cazip hale getirilmeli, başarısız, bilgisiz, yetersiz öğrencilerin gittiği okullar olmaktan çıkarılmalıdır. Özellikle bu konuda yönlendirme yeteneğine sahip ortaokullarda görev

yapan rehber öğretmenlerin eğitilmesi ve kamuoyunda bilinen tüm olumsuzlukların yapılacak çalışmalarla ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Öyle ki 192 bin 596 endüstri meslek lisesi mezunundan sadece 3 bin 570'i lisans programına yerleşebilirken yani yüzde 1,8 oranında bir başarı gösterebilirken, 65 bin 705 teknik lise mezunundan 8 bin 939'u dört yıllık lisans programlarına girebilmiştir. Diğer meslek liselerinde de durum çok farklı değil. Örneğin 96 bin 145 imam hatip lisesi mezununun 11 bin 581'i, 114 bin 196 ticaret meslek lisesinin ise 5 bin 229'u lisans programlarını kazanırken, pek çok meslek lisesinin başarı oranı yüzde 4 ile 7 aralığında kalmıştır. 4 bin 379 güzel sanatlar lisesi mezununun sadece 94'ü 4 yıllık programlara girebildi. Yine 43 bin 616 sağlık meslek lisesi mezununun bin 981'i, 145 bin 106 kız meslek lisesi öğrencilerinin de 8 bin 990'ı lisans programlarını kazanabilmiştir.

Mesleki ve teknik ortaöğretimde beklenen başarının gelmemesinin nedeni olarak, Koç Holding'in 2012 yılında hazırlamış olduğu "Mesleki ve Teknik Eğitimde Güncellenmiş Durum Analizi"ne göre 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılı itibariyle, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğretmen başına 18, derslik başına ise 38 öğrenci düşmüştür. Ancak yine son yıllarda yapılan yatırımlarla özellikle meslek liselerin sayısında bir artış oluşmuş ve bunun yanında Anadolu'nun birçok meslek lisesinde öğrenci yetersizliğinden alanlar kapatılmış birçok okulda çok az sayıda öğrenci ile eğitim öğretim devam eder hale gelmiştir. Daha önce beklenenden çok özellikle bulunduğumuz yıllar itibariyle meslek liselerine giden öğrencilerden başarısız olanların Mesleki Açık Lise'ye yönlenmesi, yine Mesleki Eğitim Merkezlerinin 2017-2018 Eğitim öğretim yılının başından itibaren örgün eğitimden sayılması nedeniyle 9. Sınıftan itibaren birçok meslek lisesi öğrencisi eğitim gördüğü okulundan bu alanlara geçiş yapmıştır. MEB'in son uygulamaları ile meslek lisesi öğrencilerinin iş alanlarına 10. Sınıftan itibaren yönlenmesi sağlanmış ve özellikle okumak istemeyen öğrencilerin bu şekilde eğitim öğretim içine alınması planlanmış ve birçok yerde başarıya ulaşılmıştır. Yine 2017-2018 Eğitim Öğretim yılından itibaren öğrencilerin Meslek Yüksek Okullarına sınavsız geçişi alınan kararla kaldırılmış ve bunun sonucunda öğrencilerin üniversiteye daha çok çalışması ve kültür derslerine ağırlık vermesi sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu kararın ileride öğrencilerin meslek liselerine yönelişinin önünü kapatıp kapatmayacağını zaman gösterecektir.

Yine 2018 yılından itibaren liselere yerleştirme sisteminde değişiklik yapılması ve liselerin %10 kapasitesine karşılık gelen okullara sınavla, %10 barajını aşmayan öğrencilerin kendisine en yakın Anadolu lisesi, meslek lisesi veya imam hatip lisesine yönlendiriliyor olması da zamanla takip edilmesi ve sonuçlarının meslek liselerinin aleyhine mi yoksa lehine mi dönüşeceğinin takip edilmesi gerekmektedir. Bu sistem değişikliği ile birlikte %10 barajının içine meslek liselerinin bazı teknik bölümlerinin alınması da yine meslek liselerinin bir kısmının belli öğrencisinin sınavla alınması en azından bazı öğrencilerin kaliteli eğitimden geçirilmesini sağlayacaktır. Ancak, ne olursa olsun yapılan bu ani değişiklikler 9. Kalkınma planlarındaki oranı yakalamakta çok gerilerde kalmıştır.

Türkiye’de ilk meslekî-teknik yükseköğretim kurumu 1937 yılında kurulmuş, 1941 yılında da mezun vermiştir. Türkiye’de 2011-2012 Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistiklerine göre 5456’sı resmi ve 45’i özel olmak üzere toplam 5501 meslekî ve teknik lise bulunmaktadır. 2011-2012 Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistiklerine göre; 593 endüstri meslek lisesi, 518 Anadolu teknik lisesi, 481 teknik lise, 424 Anadolu meslek lisesi, 153 meslek lisesi, 360 ticaret meslek lisesi bulunmaktadır.(Web_7, 2012)³³

Bu itibarla mesleki ve teknik eğitimde eğitim gören öğrenci profili genel olarak düşük olduğu için bu durum herkeste motivasyonsuzluk oluşturmakta, kendi imkânları ile üniversiteye hazırlık yapıp üniversiteye kaydolan öğrenciler geleceklelerini kurtarabilmekte bunun dışında kalan öğrenciler ise kendini tam olarak yetiştirememeleri durumunda asgari ücrete tabii işlerde çalışmakta, bunun sonucunda da problemler ortaya çıkmakta ve toplumda genel bir umutsuzluk ve memnuniyetsizlik durumu ortaya çıkmaktadır. Bu durum öğretmenlere de yansımakta, meslek liselerinde görev yapan özellikle kültür öğretmenlerinin ilgisizliği ortaya çıkmaktadır. Meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerinin başarı durumlarının düşüklüğü dikkate alınarak müfredatlarının diğer liselerdeki öğrencilerden ayrılması ve özellikle iş alanlarına yönelik eğitim faaliyetleri yürütmeleri sağlanmalıdır. Eğitim ortamları ve teknoloji, eğitim öğretim ortamlarında kesinlikle kullanılmalı ve sektörün hızlı gelişimine ayak uydurabilmelidir 2010 yılından sonra tüm liselerde yapılan Akıllı tahta uygulamaları ile birlikte öğrencilerin görsel bütünlük içinde ders görmeleri sağlanmaktadır. 2018 yılından itibaren özellikle özel ve kamu kurumlarında eğitim gören öğrencilerin ücretlerinin 2/3

ve 1/3 kısımları devlet bütçesinden karşılanmakta, bunun sonucunda firmalar öğrencileri çok düşük maliyetlerle çalıştırmış olmaktadır.

2.6.Dünya’da ve Avrupa’da Mesleki Eğitim

Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde özellikle ABD, Avusturalya, AB ülkeleri, Japonya, Kore gibi ülkelerin önemli çalışmalar yaptıkları ve mesleki eğitimlerine önem verdikleri görülmektedir. Mesleki eğitimlerinde sistemlerini geliştiren ve bunu yürüten ülkelerin sanayileşme ve ticaret konularında birçok ülkenin önüne geçtiği ve rol model olduğu, önemli ölçüde farklılıklar ortaya koyduğu görülmektedir. Birçok ülkenin Mesleki ve Teknik eğitim sistemlerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Özellikle AB’nin gelişmiş ekonomisine sahip İngiltere, Fransa ve Almanya’nın arasında dahi çok önemli farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir.

Asya kıtası göz önüne alındığında Türkiye, İsrail, Kore, Japonya, Ürdün, Malezya, Singapur gibi ülkelerin 1970’lerden sonra Mesleki Eğitimde eğitim gören öğrencilerini önemli ölçüde artırma gayreti içinde olduğu gözlemlenmektedir.(Keating, J., Medrich, E., Volkoff, V. 2002)³⁴

AB’nin önemli gücü olan Almanya’yı Mesleki ve Teknik eğitim sistemleri açısından diğer gelişmiş ülkelerin sistemleri ile karşılaştırdığımızda, Almanya’da tam zamanlı meslek okulları çıraklık okulları gibi yaygın değildir. Tam zamanlı meslek okulları orta büyüklükteki kentlerde yer almaktadır. Küçük yerleşim yerlerinde ise kişiler bu okullara toplu taşıma araçları ile gidip gelmektedir. Hatta birçok okulda hem öğretmen hem de öğrenciler için yatılı kalma yerleri bulunmaktadır. Yine gelişmişliğin göstergesi olarak engelli bireyler için kırsal kesimlerde yatılı meslek okulları bulunmaktadır.(Foster, H. 2005)³⁵

2.Dünya savaşı sonrasında Japonya mesleki eğitim sistemini Almanya mesleki teknik eğitim sistemini örnek alarak oluşturmuştur. Bu denli eskilere dayanan sistemleri itibariyle hem Almanya hem de Japonya dünyada en başarılı uygulamalar yapan ülkeler içinde gösterilmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde 12 yıllık eğitim tamamının finansmanının kamu sağlamaktadır. Türkiye’de olduğu gibi mesleki eğitim 9. Sınıfta başlamaktadır. Eyaletlerin eğitim sistemleri değişiklik arz edebilmekte dolayısıyla bazı eyaletlerde 9. Sınıfta eğitim başlarken diğer eyaletlerde bu 10, 11 ve 12 sınıflarda başlayabilmektedir. Fransa’da genel eğitim 15 yaşa kadar devam etmekte ve bunu izleyen yıllarda Mesleki,

Teknik ve çıraklık olmak üzere öğrenciye 3 seçenek sunulmaktadır. Bu süre teknik kolejlerde 2 yıldan oluşmaktadır. Öğrencilerin yüzde %20'inin eğitim öğretim gördüğü bu teknik kolejlerde mesleki eğitim iş başında ve üretim sürecinde yapılmaktadır. Teknik programların genel olarak süresi 3 yıldır. Bu programlardan mezun olanlar dilediği takdirde yükseköğrenime veya mesleki hayata atılabilmektedir.

2.6.1 Almanya

İkili eğitim sistemi olarak da bilinen Alman mesleki eğitim ve öğretim sistemi, gerçek hayattaki bir çalışma ortamına gömülü teori ve eğitimin bir araya gelmesiyle dünya çapında oldukça tanınır.

Çift sistem Alman eğitim sisteminde sıkı bir şekilde kurulmuştur. İkili sistemin temel özelliği, bir yandan küçük ve orta büyüklükteki şirketler, bir yanda ise kamu tarafından finanse edilen meslek okulları arasındaki işbirliğidir. Bu işbirliği yasa ile düzenlenmiştir. Çift sistemdeki kursiyerler, her hafta bir meslek yüksekokulunda ve diğer bir bölümde bir şirkette yer alırlar ya da dönüşümlü olarak her bir yerde daha uzun süreler geçirebilirler. İkili eğitim genellikle iki ila üç buçuk yıl sürer.

2005 yılında değiştirilen 1969 tarihli Mesleki Eğitim Yasası, Federal Hükümet, federal devletler ("Länder") ve gençlerin ulusal olarak tanınan mesleklerde eğitim almalarını sağlamak amacıyla şirketler arasındaki bu sıkı işbirliğini daha sonra belgelendirdi. Bu amaçla Sanayi ve Ticaret Odası veya el sanatları odaları sertifikaları eğitim gören öğrencilere düzenleyip vermekteler.

Eğitim düzenlemelerinin sürekli güncellenmesi; Almanya'da resmi eğitim gerektiren yaklaşık 330 meslek var. İşveren örgütleri ve sendikalar, yeni eğitim düzenlemeleri ve meslek profillerinin oluşturulması veya yeni eğitim düzenlemelerinin modernleştirilmesi söz konusu olduğunda bu güncellemeyi yapmaktalar.

Sonuç olarak, ülke genelinde tüm sektörlerde eğitim, test ve sertifikalar standartlaştırılmıştır. Bu, tüm çırakların bölgeye ve şirkete bakılmaksızın aynı eğitimi almasını sağlar. Dahası, işverenler, bir bireyin ne bildiğini ve yapabildiğini kanıtladıkları için bu sertifikalara güvenirlir.

Hükümet, işverenler ve sendikalar arasındaki ortak sorumluluk, aynı zamanda, üretimin ve işin nasıl organize edildiğine dair artan bir etkiye sahip olacak olan Nesnelerin İnterneti gibi dijital yenilikler gibi yeni zorluklara cevap vermeye de yardımcı oluyor.

Dijital devrim, mesleki profillerin ve eğitim yönetmeliklerinin yanı sıra devam eden mesleki eğitim ve öğretime (CVET) önemli değişiklikler getirecek, örneğin hali hazırda ele alınmakta olan zorlukları, örneğin “yarının dijital işyeri için beceriler” ortaklığında sunacaktır.

Şirketler için en iyi işe alım formu; İkili eğitim programında yer alan işletmeler, mesleki eğitimi, personel alımının en iyi biçimi olarak kabul etmektedir. Eğitim veren şirketler, sadece işe alım maliyetlerinden tasarruf etmekle kalmaz, aynı zamanda iş için yanlış çalışanı işe alma riskinden de kaçınırlar. Birinci sınıf eğitime yapılan yatırım, giderek daha rekabetçi bir dünyada başarının anahtarıdır.

Çıraklar için temel fayda, dijital çağın en son yenilikleri karşısında sürekli gelişen ve becerilerini geliştiren ve aynı zamanda sosyal ve demokratik katılımlarını genişleten iş piyasası üzerindeki şanslarını artıran piyasaya yönelik eğitim almalarıdır.

Yüksek kaliteli eğitimin uluslararası çekiciliği; Avrupa'da ve tüm dünyada mükemmel iş temelli mesleki eğitim ve öğretimin rekabetçilik ve sosyal katılım için hayati önem taşıdığı konusunda artan bir farkındalık vardır. Bu alanda Almanya ile işbirliği yapmak için diğer ülkelerden gelen talep hala yüksek. Bu amaçla, Federal Eğitim Bakanlığı, Avrupa Komisyonu tarafından başlatılan Avrupa Çıraklık İttifakı gibi girişimleri desteklemektedir.

Çift sistemli (Avusturya, İsviçre, Lüksemburg ve Danimarka) ülkelerden ilgili bakanlıklarla birlikte, Almanya, Avrupa çapında karar vericilere çift ana prensiplerini uygulamak isteyen bir “Çıraklık Araç Kutusu” başlattı. Yüksek kaliteli mesleki eğitim ve öğretimin geliştirilmesi de, Aralık 2013'teki Berlin Memorandumu kapsamında Yunanistan, Portekiz, İtalya, Slovakya ve Letonya ile ikili işbirliğinin yol gösterici ilkesidir.

Federal Eğitim Bakanlığı ayrıca, iş temelli öğrenme bağlamında OECD ile de işbirliği yapmaktadır.(Web_8, 2018)³⁶

2.6.2. İngiltere

İlköğretim, ortaöğretim, ileri eğitim ve yükseköğretim olarak kademelere ayrılır. 5-16 yaş arası çocuklar için eğitim kanunen zorunludur. Aynı tür müfredatı uygulayan 2 tür okul vardır. Devlet okulları ve Özel okullar.

Devlet okulları hükümet tarafından desteklenir ve yerel yönetimler tarafından kontrol edilir. Velilerden hiçbir ücret alınmaz. Ortaöğretimde (11 yaşında ortaöğretime geçilir)

daha çok kavramaya yönelik eğitim vardır. Okullar tüm bilişsel ve akademik düzeyde öğrenci alırlar. Fakat Grammarly Okulları ağırlıklı olarak akademik düzeyde çok başarılı çocuklarla ilgilenir ve sınavla öğrenci kabul ederler. Ve bazıları da karma eğitim yapmazlar.

İngiltere’de mesleki eğitim, bir çok ortaöğretim kurumunda ve genellikle yaş sınırı olmaksızın farklı modüllerdeki eğitim süreci içerisinde ayrıca zorunlu eğitimden sonra ileri eğitim veren kolejlerde mesleklere yönelmek isteyen 16 yaşından sonraki bireylerin tercihleridir. Tüm okul kademelerinde İngilizce eğitimi çok önemlidir ve bu eğitimden ve devamında matematikten elde edilen başarıya göre öğrenciler 11 yaşından (6.sınıftan) itibaren okul sistemi içinde yönlendirilmeye başlarlar. İngiltere’de bazı meslek seçimlerinde bireylerin bazı zorunlu yetenekleri göstermesi gerekmektedir. Değerlendirmeler kişilerin niteliklerine göre veya yazılı, sözlü ve uygulama sınavlarına göre veya sürekli değerlendirmeler yapılır. Mesleki eğitim daha çok sertifika programları içeriğinde sürdürülür.

İş ve meslek edinimi ve devamında istihdamın gerçekleştirilmesi İngiltere’de eğitimin yerleşmesi paralelinde şehir meclislerinin kontrolündeki Jobcentre ve connexions’ların sonuca ulaşan çalışmaları ile sürdürülür. Bu kurumlar hizmetlerini ulusal ve uluslararası boyutta sürdürür.

Ayrıca mesleki rehberlik içeriğinde hizmetler veren çeşitli yapılanmalarda ve çok sayıda özel sektöre ait kariyer ve rehberlik merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerde başvuranlara iş bulma, kişisel gelişim, meslekleri tanıma,...vb. hizmetler sunulur.(Web_9, 2018)³⁷

2.6.3. Finlandiya

Mesleki yeterlilik, çalışma hayatı için iyi olanaklar sağlar. Finlandiya'daki mesleki çalışmalar ya bir yeterliliğe yol açabilir ya da farklı kariyer aşamalarında ihtiyaç duyulan ileri eğitim ya da sürekli eğitim şeklinde olabilir.

Sekiz farklı eğitim alanında mesleki nitelikler Fince ve İsveççe olarak sunulmaktadır.

Gençler ve yetişkinler için farklı uygulama kanalları vardır. Temel eğitimi veya genel lise eğitimini bitiren bir genç, esas olarak ilkbaharda yapılan ortak başvuru ile uygulanır. Mesleki eğitim almayan yetişkinler de mesleki eğitime ortak başvuru ile başvurabilirler.

Ortak uygulamaya dâhil çalışma programları sadece Fince veya İsveççe olarak sunulmaktadır. Göçmenler için mesleki eğitim için hazırlık eğitimi de bulunmaktadır. Hazırlık programlarının tamamlanması yaklaşık bir yıl sürmektedir. Hazırlık eğitimi hakkında daha fazla bilgi edinin.

Hali hazırda bir yeterliliğe sahip olanlar ya da iş aracılığıyla beceri ve bilgi birikimi kazandıkları için, mesleki eğitim temel olarak yeterlilik temelli yeterlilikler olarak düzenlenir. Temel derecelere ek olarak, yetişkinler için mevcut mesleki nitelikler ve uzman mesleki nitelikler de bulunmaktadır. Yetkinlik temelli bir yeterliliği tamamlamak isteyen bir kişi, genellikle, yeterlik için gerekli mesleki becerilerin kanıtlanabileceği bir işe sahip olmak zorundadır.

İngilizce olarak sunulan birkaç mesleki yeterlilik vardır. Çalışma programları için başvuru genellikle doğrudan eğitim kurumları aracılığıyla gerçekleşir. Eğitim sağlayıcısı kabul kriterlerine karar verir. Eğitim kurumlarının kendi web sayfalarında daha fazla bilgi bulabilirsiniz. Mesleki üst düzey yeterlilikler, mesleki yeterlilikler ve uzman mesleki nitelikler, hepsi yükseköğrenim çalışmaları için uygunluk sağlar. (Web_10, 2018)³⁸

2.6.4. İtalya

İtalya'da mesleki eğitim, temel olarak okul eğitim sistemine entegre edilmiştir. 14 yaşında genç bir kişi, çalışmalarını bölgesel bir mesleki eğitim merkezinde veya bir devlet teknik enstitüsünde sürdürmeyi seçebilir.

Beş yıllık eğitim programı üniversiteye götürürken, kalifikasyona bir mesleki eğitim merkezine katılım yapılabilen. İşgücü piyasasına giriş, okula devam zorunluluğunun tamamlanması ile 16 yaşından itibaren başlayabilen çıraklıktan geçer.

Çıraklık, şirkette verilen teorik ve pratik eğitim sağlar. 18 yaşından küçük bir kişi, zorunlu eğitimi içermeyen bir sözleşmeyle işe alınabilir.

1)Scuola secondaria di I° grado (1. Aşama) Scuola media olarak da geçer. 3 senelik bir eğitimi kapsar.İtalyanca, matematik, İngilizce, ikinci yabancı dil, teknoloji, fen bilimleri, tarih, coğrafya, müzik, sanat, resim gibi pek çok ders vardır. 3 senenin sonunda öğrenciler bir sınava girerler: esame di stato. Bu sınav yazılı ve sözlü olmak üzere iki kısımdan oluşur. Sınavda başarı gösteren öğrenciler diploma di licenza media ('diploma di scuola media' da denir) alırlar. Başarılı olmak için sınavdan 10 üzerinden en az 6 almak gerekir.

2)Scuola secondario di II° grado (2. Aşama) Scuola media superiore olarak da geçer. 5 senelik bir eğitimi kapsar. Bu okulların içinde: liseler (licei), teknik okullar (istituti tecnico) ve meslekî okullar (istituti professionali) bulunurlar. Liseler sanat eğitimi ağırlıklı liseler, dil eğitimi ağırlıklı liseler, fen bilimleri ağırlıklı liseler, klasik liseler gibi çeşitli gruplara ayrılır. Öğrencinin 3 sene süren birinci aşamada gösterdiği becerilerine göre, öğretmenleri ikinci aşama için ilgili liselere yönlendirmede bulunur. Teknik okullar yönetim, finans, marketing, elektrik-elektronik, bilişim teknolojileri, mekanik-mekatronik gibi alanlardan oluşur. Meslekî okullar meslekî yeterlilik kazandırmayı hedefler.

Öğrenciler iki aşamalı bu eğitim dönemi sonrasında maturità sınavına (l'esame di maturità) girerler. Maturità sınavında başarılı olan öğrenciler yüksek öğrenime devam edebilirler.

* ISTRUZIONE SUPERIORE 13 senelik eğitimden sonra maturità sınavında başarılı olan öğrenciler eğitimlerine şu şekilde devam edebilirler: üniversite eğitimi alabilirler, meslekî eğitimlerini geliştirebilirler ya da sanat-müzik-dans alanlarında yükseköğrenime devam edebilirler.(Web_11, 2018)³⁹

2.6.5. Japonya

Japonya'da, ebeveynler ve öğrenciler geleneksel olarak akademik eğitim, mesleki eğitimle karşılaştırıldığında daha yüksek değere sahiptir. Mesleki eğitim, başarıları daha düşük olan öğrenciler için ikinci bir seçenek olarak görülmektedir. Japonya'da 2016 itibarıyla 1.223 tane üniversite bulunmaktadır. Son yıllarda endüstride ve iş hayatında, mesleki eğitim ve öğretim için gerekli becerilerde değişiklikler söz konusu olmaktadır. Bu nedenle üniversiteler, özellikle profesyonel eğitim kurslarını artırmaktadır.

Meslek okulları sadece orta öğretim mezunlarını değil, aynı zamanda başarılı olmayan üniversite mezunlarını ile birlikte uluslararası öğrenciyi de cezbetmektedir. 2014'te toplamın yaklaşık %16'sı meslek okullarında okuyan öğrencilerin sayısı ağırlıklı olarak Asya bölgesindedir Japonya'da meslek okullarından üniversitelere geçiş yolları hala gelişmiş değildir. Son yıllarda, orta öğretim mezunlarının yaklaşık %20'si meslek okullarında eğitim görmektedir. Ancak, bu öğrencilerin sadece %20'si üniversitelere gidebilmektedir. Bu nedenle, meslek yüksekokulu mezunlarına daha geniş fırsatlar verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Japonya'da mesleki eğitim ve öğretim sektöründe

denetim sorumluluğu çoğunlukla iki bakana aittir. Meslek yüksekokullarının ilgili bakanlık tarafından geliştirilmiş müfredat kurallarına uymaları gerekmektedir.

Bakanlık, mesleki eğitim ile üniversite arasında daha iyi yollar geliştirmek ve mesleki kaliteyi artırmak için projeler ve politikalar üretmektedir. Japonya’da 2016 yılı içinde işe hazır mezunlar yetiştirmek için yeni bir yükseköğretim kurumunun kurulması planlanmaktadır. 2016 yılının son aylarında Merkez Eğitim Konseyi Bakanlığın Danışmanlar Konseyi tarafından geliştirilen bu rapor tartışılmaktadır. Tartışılan konular arasında kalite güvencesi, çalışan kişilerin yeteneklerini geliştirmeleri için mesleki eğitimlere geri dönmeleri de yer almaktadır. Bu yeni kurumların öğrencileri sanayi içine yerleştirmeleri aynı zamanda yurtdışında çalışmayı teşvik etmesini istenilmektedir. Özel mesleki eğitim kolejleri, Japon sisteminde güçlü bir sese sahiptir. Okulların prestijlerini artırmaya yönelik yeni bir kalite güvence ajansına ihtiyaç olup olmayacağı konusunda tartışmalar devam etmektedir. Resmi ve özel kurumlar, mesleki eğitim ve öğretim sektörünü kapsamlı bir biçimde desteklemektedir.

Süper Global High Okullar (uluslararasılaşmaya ve yurtdışında eğitim almak için) SPH okul projesi 2015 yılında başlatılmaktadır. Hükümet tarım, teknoloji, ticaret, balıkçılık, yerli bilim, hemşirelik ve refah derslerinin verilmesi için ileri kaynak sağlamaktadır. 2016'da 24 okul Süper Profesyonel Liseler olarak aday gösterilmektedir. SPH okulları üniversiteler, teknoloji üniversiteleri, araştırma enstitüleri ve endüstri ile yakından çalışarak, ülke sanayisinin gelişimi için, mesleğe hazır profesyonelleri yetiştirmeye ve geliştirmeye yönelik pratik mesleki eğitim yapmaktadır.(Web_12, 2017)⁴⁰

2.6.6 ABD

ABD’de meslek okulları, ticaret okulları olarak da bilinir. Bu okullar orta öğretim sonrası okullardır. Meslek okulları okulların yanı sıra geleneksel eğitim veren kolejler bulunmaktadır. Üniversitelerde belli bir alanda uzmanlık öğrenimine başlamadan önce bir kolej aşamasına geçilmektedir. Koleji bitirenler graduates (diplomalı) olarak bakılmakta ve bunlar çalışmalarını graduate schoolda sürdürmektedir. Bir Amerikan üniversitesi, genel olarak, bir kolej ile birlikte graduate school'dan oluşmaktadır. ABD’de kolej ve üniversitelerin çoğu özel olup, çeşitli yerlerden gelen kaynaklarla eğitimlerini sürdürmektedir. Aslında belli bir refah düzeyine gelmiş ailelerin çocuklarını ayrıcalıklı duruma getiren bu sistemin zararları, doğrudan doğruya devletin kurduğu

üniversiteler yoluyla bir parça giderilmek istenilmektedir. 271 Teknik ve mesleki eğitimin çoğunluğu özel sektörlere ait kariyer okulları tarafından sağlanmaktadır. Bu okullar kolej olarak adlandırılmakta olup iki yıl eğitim vermektedir. Kolejlerde verilen kariyer eğitimindeki tüm ders müfredatı bilgilerinin yaklaşık yüzde 30'u dört yıllık üniversitelere devredilebilmektedir. Çoğu meslek okulu, öğrencilerin bir veya iki yıl içinde tamamlayabilecekleri programları sunmaktadır. Geleneksel kolejlere devam eden öğrenciler genellikle eğitimlerini tamamlamak için dört ila beş yıl eğitim almaktadır.

Meslek yüksekokulları yalnızca öğrencilerin kendi bölümüyle ilgili derslere girmesini istenmektedir. ABD'de bölgesel akreditasyona ve ulusal akreditasyona sahip mesleki okulları da bulunmaktadır. Bölgesel olarak akredite edilmiş okullar çoğunlukla akademik ağırlıklı, kurumlar iken ulusal akreditasyona sahip mesleki okulları mesleki ve teknik eğitimin dersleri ağırlıkta olduğu kurumlar olmaktadır. Bir öğrenci, ulusal olarak akredite edilmiş bir okulu bitirip bölge akrediteli bir üniversiteye başvurursa, aldığı derslerin kredisini aktarması zor olabilmektedir. Çünkü bölgesel okullar, ulusal okulların akademik standartlarının kendi okullarından daha düşük olduğu inancındadır. Bölgesel akredite kolej mezunları ise ulusal akredite edilmiş üniversitelere rahatça geçebilmektedir. Amerikalılar genellikle bu tür mesleki eğitim alan öğrencileri kurban olarak görürlerken, Almanlar, bu öğrencileri, doğru meslek ile eşleştirildiyse, bir gün parlayabilecekleri potansiyel varlıklar olarak görmektedir. Bu durum bazı çevreler tarafından eleştirilmektedir. New York Times gazetesine şu yazı yer almaktadır; “ABD iş dünyası ve siyaset liderleri, Alman yaklaşımını öğrenmeli ve bir Alman tarzı mesleki eğitim sistemini yaratma ve destekleme konusunda yatırım yapmalıdır. İşletmeler ihtiyaç duydukları yetenekli işçiler alacaklar, gençler kendilerine açılan yeni kariyer fırsatları görecek, orta sınıfımız güçlenecek ve ekonomimiz fayda sağlayacaktır”.

ABD'de son yıllarda en fazla istihdam alanı oluşturması beklenen 20 mesleğin 8'ini sağlık sektörü oluşturmaktadır. Diğer 12 alan içerisinde en fazla elektrikçiler, inşaat yöneticilerine ve kozmetik uzmanlarına ihtiyaç duyulmasının beklendiği görülmektedir. 2010 ile 2022 yılları arasında ABD'de öngörülen 55 milyon iş ilanının yüzde 30'unda yüksekokul eğitiminin gerekeceği beklenmektedir. 2014 yılında İşgücü İstatistikleri verilerine göre, ön lisans mezunu bireylerin, lise diplomasına sahip kişilerden yaklaşık yüzde 20 daha fazla kazandığı ve işsizlik oranlarının lise mezunlarına göre iki puan daha düşük olduğu tespit edilmektedir. ABD'de meslek okulları ve lisans okulları ilişkili olarak en yaygın artılar ve eksiler karşılaştırıldığında, meslek okullarının artışı;

mesleki eğitim programları genellikle bir ila iki yıl içerisinde tamamlanırken lisans programları ise dört veya daha fazla sürebilmekte, bu durum işgücüne katılma süresini uzatmaktadır. Meslek okullarının eksisi; lisans derecesine göre daha az değerli görülmekte ve dört yıllık derecenin zorluğundan yoksun sayılmaktadır. Mesleki eğitim mesleki kariyere özgü olduğu için, bu programlardan mezun olanlar, daha genel becerileri kapsayan lisans derecesini tamamlayanlara göre farklı mesleklere girmede dezavantajlı olabilmektedir. Dört yıllık mezunları genel olarak ön lisans mezunlarına yüzde 30 daha fazla kazanmaktadır. ABD Eğitim Bakanlığı tarafından sürekli olarak, mesleki ve yetişkin eğitimi veren okullar denetlenmektedir. ABD’de mesleki eğitimin çoğunluğu toplum kolejleri tarafından sağlanmaktadır. Geri kalanı dört yıllık üniversiteler, teknik ve ticaret okulları, işverenler ve meslek eğitim merkezleri tarafından sağlanmaktadır. ABD’de meslek okulları, iş dünyası ve sanayi ile yeni ilişkiler aramaktadır. Meslek okullarının iş olanaklı mezunları ortaya çıkarmak için gerekli olan modern donanımı karşılayamayacaklarını fark edilmektedir. Bu nedenle daha ileri eğitimler için öğrencileri gerçek işlere sokan stajlara daha fazla güvenmeye başlanılmaktadır. Mesleki öğretmenlerin neredeyse yarısı, öğrenci motivasyonunun (yüzde 49) ve meslek okul kayıtlarının sürdürülmesinde (yüzde 47) da ciddi sorunlar olduğunu belirtmektedir. New York’taki akademik ve mesleki liselerin, yeni teknolojilerin iş piyasasında hızlı değişimlere neden olduğu bir dönemde akademik kalitelerini artırmaları istenmektedir.

2.7. Okul-İşletme İş Birliği Ve İşletmelerde Meslekî Eğitim

2.7.1.Meslekî Eğitimde Okul-İşletme İşbirliği

Dünyamız; bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılan günümüzde bilim ve teknolojiye baş döndürücü hızlı ilerlemelere paralel olarak gelişmekte, değişmekte ve yenilenmektedir. Ülkemizin bilgi ve teknoloji alanındaki yarışa etkili ve organize bir şekilde katılması, böylece gelişen değişen ve yenilenen dünyamızdaki çağdaş yerini alması gerekmektedir. Bunun için meslekî ve teknik eğitime ağırlık ve öncelik vermek, okullaşma oranlarını ve eğitim standartlarını ileri ülkeler seviyesine çıkartmak gerekmektedir. Ülkeler meslekî eğitim sistemlerini, değişen ihtiyaçlara cevap verecek yönde sürekli geliştirmekte ve yenilenmektedirler. Hızlı bir kalkınma ve sanayileşme içerisinde olan ülkemizin meslekî ve teknik alanlarda eğitilmiş insan gücüne ihtiyacı bulunduğu bilinmektedir. (Koç, F. 1999)⁴¹

Türkiye’de okul, işletme ilişkileri düzenli olarak 1970 yılından sonra başlamıştır. Üçüncü beş yıllık kalkınma planının okul, işletme ilişkilerini zorunlu göstermesi önemli bir etken olmuştur. Bu dönemde Bursa Endüstriyel Meslek Lisesi ile Tofaş Fabrikaları, İzmit Endüstri Meslek Lisesi ile PETKİM ve Seka Fabrikaları, Nazilli, Edirne, Adana, Malatya endüstri meslek liseleri ile Sümerbank ve diğer tekstil kuruluşları arasında okul – işletme ilişkileri kurulmuştur.(Özsayar, B. 1999)⁴²

Mesleki eğitimin başarısı, sanayi ve okul işbirliğinin etkin ve verimli olmasıyla bağlantılıdır. Sağlanan bu işbirliği ile gelişmiş teknolojik potansiyel ve sürekli değişen teknolojik altyapı, zaman geçirmeksizin mesleki eğitim programlarına yansıtılarak, çağın gereklerine ve sektörün ihtiyaçlarına göre bir eğitim yapılması sağlanmalıdır.

Teknolojik gelişmeler ve bunlara paralel olarak ortaya çıkan yeni sosyal değişimler toplumları giderek daha karmaşık bir seçim sonrasında ortaya çıkan ürünleri kullanmaya yöneltmekte, üretim ve pazarlama tekniklerinde meydana gelen gelişmeler, sürekli bir biçimde yeni meslekler ve faaliyet alanlarını doğurmaktadır. Yeni meslekler faaliyet alanları sanayide istenen nitelikte insan gücünün yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Sadece okullarda verilen eğitim ile yeni alanlara uygun insan gücünün yetiştirilmesi oldukça zordur. Eğer sanayi kuruluşları iş yerlerini öğrencilere açarsa daha kısa sürede, daha nitelikli insan gücü yetişebilir.

Sanayinin gelişmesi ve ilerlemesi ile toplumun ekonomik, sosyal ve eğitsel alt sistemleri arasında yakın irtibatla ilişkiler bulunmaktadır. Sanayi sektörü, ürettiği malı uluslararası piyasalarda satabilmesi ve diğer firmalarla rekabet edebilmesi için kendini sürekli olarak yenilemesi ve çağa ayak uydurması gerekir. Tüm faaliyetleriyle teknolojik gelişmelere ayak uyduran, bu konularda yapılması gereken tüm önlemleri alan ve kendini yenileyen sektör rekabet gücünü arttıracaktır. Toplumun dinamik güçlerinden biri sanayidir. Eğitimin özellikle Mesleki ve teknik eğitimin sanayii ile yakın ilişkilerde olması hem kendini hem de kurumları geliştirecektir. Her iki tarafın birbirini tamamladığı, eksiklerini giderdiği çalışmalarda daha başarılı sonuçlar ortaya konacaktır.(Yılmaz, İ. 2008)⁴³

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 14. maddesinde; Milli eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim - insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak meslekî ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir denilmektedir.

2.7.2. Okul İşletme İşbirliğine Dayalı Eğitim

Okul işletme işbirliğinin etkinliği ve verimliliği bireyi hayata ve iş alanlarına hazırlamada mesleki eğitimin başarısı ortaya koyar. Bu işbirliği ile teknolojik yenilikler ve değişimler en kısa sürede mesleki eğitimin programına yansıtılarak, çağın ve iş hayatının ihtiyaçlarına göre bir eğitim programının yansıtılması ve ortaya konması gerekmektedir. İşbirliğine dayalı eğitim modeli, öğrenciyi belirli eğitim hedefleri yönünde yetiştirmek üzere, programda taraf olan grupların karşılıklı işbirliğine dayalı olarak düzenlenmiş eğitim programıdır. Bu eğitim modelini, okul ve istihdam sisteminin belirli bir esasa dayalı olarak ortaklaşa yürüttükleri, iş ve eğitimi kaynaştıran denetimli bir eğitim planı olarak da tanımlamak mümkündür.(Demirci, M.S., 2007)⁴⁴

2.7.3. Okul-İşletme İş Birliğinin Amacı

Alkan'a göre okul-işletme iş birliğinin temel amacı: Okuyan ve çalışan öğrencilere öğrenimlerini tamamlamak ve aynı zamanda bir meslek alanına hazırlama olanağı sağlamaktır. Bu iş birliği programları ortak sorumluluk, mevcut kaynaklardan optimum düzeyde yararlanma, gençliğe ve topluma hizmet, eğitim olanaklarını zenginleştirme gibi temel kavramlara dayalı olarak şu amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktadır.(Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ. 1988)⁴⁵

2.8.Okul-İşletme İşbirliğinin Yararı

Eğitim sistemlerinde mevcut programların karşılaşılan eğitim taleplerini gidermede sınırlı ve yetersiz oluşu yeni yaklaşımlar ve programlar geliştirip, denemeyi gerektirmektedir. İşletmelerde meslek eğitimi programı bu yönden bir takım olanaklar sağlayan bir plan olduğu için gerekli görülmektedir. Okul-işletme iş birliğinin ilgililere sağlayacağı yararlar şöyle sıralanabilir. (Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ., 1988)⁴⁶

2.8.1. Öğrenciye Yararları

Öncelikle mesleki eğitim gören öğrenci hem öğrenir hem de kazanç elde eder. Sigortalı olur. Öğrendiği teorik bilgileri pratiğe dönüştürme imkanı kazanır. İş bulma imkânı artar. Kazandığı mesleki becerilerini gerçek iş ortamında geliştirme imkanı elde eder. Kendine güveni artar. Bununla birlikte sorumluluk duygusu gelişir bunun sonucunda olumlu çalışma alışkanlıkları geliştirir. Takım halinde çalışma becerisi kazanır. İş güvenliği kurallarını gerçek ortama öğrenir. Hayatı boyunca çalışacağı mesleği işin temelindeyken yerinde öğrenir. Mezuniyet öncesi üretim ve yönetim akışını

tanır. Ast üst ilişkisini tanır. Kurallara uymayı öğrenir. İşçi işveren ilişkileri, sosyal hak ve dayanışmaları, ücret vergi işletmecilik gibi konularda bilgi ve görgüsünü geliştirir. Yeni teknolojileri yerinde görür. İş tatminini yaşar ve tüketici olmaktan üretici olmaya dolayısıyla ailesine ve topluma yararlı bir birey olduğunu anlamaya başlar.

2.8.2.Eğitim Kurumuna (Okula) Yararları

Öncelikle eğitim giderlerinde tasarruf sağlanır, yürütülen mesleki eğitimin daha gerçekçi ve verimli olmasını sağlar. Endüstrideki teknolojik yenilikleri ve gelişmeleri yakından takip eder. Daha gerçekçi ve verimli olmasını sağlar. Eğitim programlarını sürekli güncel tutar. Endüstri okulun uygulama yeri olur ve burada yetişen elemanlarda okulun eğitime katkıda bulunması sağlanır. Çevresindeki iş dünyası ile güçlü ve pozitif ilişkiler kurulur.

2.8.3. İstihdam Sektörüne (Sanayi) Yararları

- Daha sonra tam zamanlı olarak işe alacağı becerili elemanları önceden denemiş olur.
- İntibak eğitimi süresi kısalmış ve masrafları azalmış olur.
- İşçi devri azalmış olur.
- Okul ve yöneticiler ile iş yeri ilişkileri artar.
- Koordinatör öğretmenin iş birliğinden yararlanır.
- Eğitim programları geliştirirken sanayinin ihtiyaçları yansıtılır.
- Sürekli işe alma kararlarına bir temel olarak, bireyin iş performansını deneyerek, personel seçme süreçlerini geliştirir.

2.8.4. Topluma (Çevreye) Yararları

Sanayinin gelişmesini sağlayacak, ekonomik yönden kendi kendine yeterli bireyler kazandırır. Becerikli ve deneyimli işgücü potansiyelini geliştirir ve gençlere, toplumun eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için çeşitli yollarla yardım eder. Gençleri tüketici durumundan üretici durumuna getirir ve gençleri korur. Gençlerin işe ve yaşama hazırlanması konusunda toplumun diğer kurumlarıyla ilgi ve işbirliğini sağlar. (Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ., 1988)⁴⁷

2.9.Okul-İşletme İş Birliğine Dayalı Projeler

2.9.1. Osanor (Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi)

1978–1979 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Araştırma Merkezi ile Milli Eğitim Projesi (OSANOR) geliştirilmiştir. OSANOR projesinin amacı, becerili insan gücünün sanayinin gereksinmelerine göre hazırlayabilmek, meslekî eğitim gereksinmelerini karşılayabilmek için, eğitim kurumları ile sanayinin iş birliği içinde çalışabileceği bir sistem geliştirmek olmuştur.(Özsayar, B. 2008)⁴⁸

Bu proje ile ilk olarak, okul-endüstri iş birliğinin belirli esaslara dayalı ve sistemli olarak uygulaması gerçekleştirilmiştir. Proje, MEB ile Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi arasında yapılan bir anlaşma ile 1977-1978 öğretim yılında dört endüstri meslek lisesinde (Adana Merkez, Bursa Tophane, İzmir Mithatpaşa, İstanbul Kartal) başlatılmıştır. Projenin mimarları Prof. Dr. Hıfzı DOĞAN ile Prof. Dr. İlhan AKHUN'dur.

OSANOR Projesi çerçevesinde aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır;

- Okul-Sanayi ve Meslek kurulları oluşturulmuştur.
- Öğrencilere meslekler tanıtılmış, onların meslek seçmelerine yardımcı olunmuştur.
- Endüstri meslek liselerine öğrencilerin seçilmesi ve onların mesleklere ayrılması yapılmıştır.
- Öğrencilerin iş yerlerine gönderilmesi, mezunların işe yerleştirilmesi ve izlenmesi sağlanmıştır.
- Endüstri meslek liselerinin ders programları geliştirilmiştir.
- Ders ve kredi düzeni uygulanmıştır.
- Yönetmelik ve mevzuat değişiklikleri yapılmıştır.

Projeyle, meslekî ve teknik eğitime ilişkin çalışmalar sürdürülürken ulusal düzeydeki verilerin yanında bölgesel özellikler de dikkate alınmıştır. Bunun için hem ulusal hem de yerel düzeyde ilgili tarafların katılacağı kurullar oluşturulmuştur. Ulusal düzeyde Proje Kurulu (Okul-Sanayi Konseyi) ile il düzeyinde Okul Sanayi Kurulu ile Meslek (Danışma) Kurulları oluşturulmuştur.

2.9.2. METEP (Meslekî Ve Teknik Eğitim Projesi)

1982-1983 öğretim yılında, OSANOR projesinin kapsamı genişletilerek adı TEP olarak değiştirilmiştir. 1982-1983 öğretim yılından itibaren Projenin kapsamına; 10 endüstri meslek lisesi, altı kız meslek lisesi, üç ticaret lisesi, bir otelcilik ve turizm

meslek lisesi ve bir sekreterlik meslek lisesi alınarak METEP adıyla uygulama devam etmiştir. METEP uygulaması OSANOR projesi çerçevesinde yapılmıştır. Son uygulandığı 1986 yılı itibariyle 17 meslek alanı uygulama kapsamına alınmıştır.

2.9.3. METGE (Meslekî Ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi)

Yeni çağdaş-modern eğitim teknolojisi içinde insan gücünü olumlu ve üretken biçimde kullanabilmek için piyasanın nitelikli insan gücüne ve ihtiyaç duyulan iş alanını tespit etmek ve bu doğrultuda programlar hazırlayarak öğrenci yetiştirmek, işe yerleştirmek ve işe yerleşenleri izlemek Meslekî Teknik Eğitimin hedefi olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü de Meslekî ve Teknik Eğitim veren kurumların daha çağdaş ve sanayideki gelişmelere paralel bir yapıya kavuşturulması amacıyla 12.4.1993 tarihinde kısa adı METGE olmak üzere Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme projesini başlatmıştır.(Web_13, 2003)⁴⁹

METGE Projesinin amaçları aşağıda belirtilmiştir;

- Bölgesel düzeyde eğitim ihtiyaçlarını belirlemek.
- İhtiyaçları karşılayacak programları belirlemek.
- Okulu çevre ihtiyaçlarına duyarlı hale getirmek.
- Bilgisayar destekli öğretim, modüler ve bireysel öğretim gibi çağdaş eğitim teknolojilerini öğretimde uygulamak.
- Avrupa topluluğunda (AT) uygulanan meslek standartlarına uygun program geliştirmek, ölçme ve değerlendirme, sertifikalandırma sistemlerini geliştirmek.
- Sanayii için kalifiye (usta, kalfa, teknisyen) eleman yetiştirmek.
- Kadının istihdam imkânlarını arttırmak, onlara kendi işlerini kurabilme girişimci olabilme nitelikleri kazandırmak.
- Yerel düzeyde parasal kaynaklar oluşturmak.
- Yerel ihtiyaçlara ve teknolojik gelişmelere duyarlı okul ve eğitim yapısını geliştirmek.
- Eğitim sisteminde çağdaş teknolojiyi uygulayabilmek.
- Öğrencileri iş hayatı hakkında bilinçlendirmek ve yaratıcılıklarını geliştirmek.
- Sektörün ihtiyacına cevap verebilecek nitelikli eleman yetiştirmek.
- Eğitim, hizmet ve ürünler pazarlayarak okullara yeni parasal kaynaklar sağlamak.
- Okulları yılda 12 ay ve günde 16 saat eğitim ve öğretime açık olacak bir yapıya kavuşturmak.

METGE Projesinin bireye, okula ve bölgeye birçok yararı olmuştur.

Öğrenciler çevredeki iş imkânlarını ve sorumluluklarını daha iyi anlamış, okul ile çevre arasındaki ilişkileri daha iyi kavramış, okuldan iş hayatına geçişi kolaylaşmış, öğrenirken para kazanmış ve okulda kazanılması güç olan becerileri çevrede öğrenmişlerdir.

Okullar, öğretimi çeşitlendirmiş ve kapasiteyi arttırmış, sunduğu programları gerçek iş hayatı ile karşılaştırma imkânı bulmuş, işletmelerle ve çevreyle daha iyi ilişkiler kurmuş, toplumdaki taleplere daha duyarlı hale gelmişlerdir.

Toplum gençleri daha üretici vatandaşlar olarak yetişmiş, gençler yerel ihtiyaçları yakından tanıyarak kendi bölgelerinde kalmışlardır. Yetişmiş insan kaynağı ile bölgenin ekonomik gelişmesi artmıştır, proje gençlere girişimciliğe ve iş yeri açabilmeye yönlendirmiştir.

Projenin işletmeler açısından da bazı yararları olmuştur. Okuldaki öğretim iş yerlerinin ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasına imkân sağlamış, stajlar sayesinde kendi iş yerinde çalışacak gençleri seçme imkânını artırmıştır.(Milli Eğitim Dergisi, 2003)⁵⁰

2.9.4. MEGEP (Meslekî Ve Teknik Eğitimi Güçlendirme Projesi)

Osmanlı İmparatorluğunun son dönemleri ve T.C. kurulduğu yıllardan beri, ülkenin sanayileşmesini hızlandırmak ve yüzyıllardır gelişmiş olan bazı Avrupa ülkelerinin düzeyine gelebilmek için elinde bulunan ve bu işi yürütebilecek iş gücünün kalitesini yükseltmek ve tüm sektörlerde ülkenin istihdam imkânlarını arttırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirme çabasının içine girmiştir. Bu nedenle, Türkiye'nin Dünya'nın ileri düzeydeki ekonomileri ve pazarları içinde rekabet edebilme gücünü elde edebilmek ve AB'ne giriş ve entegrasyon bağlamında daha da anlamlı hale gelmiştir.

Ülkenin bu konudaki emeklerini desteklemek amacıyla AB Helsinki Zirvesinde (1999) Türkiye'nin fonlarından yararlanılmasına imkan verilmiştir. Bu imkanlarla Türkiye sahip olduğu sanayileşmenin iş gücü ihtiyacıyla eğitime tabii tuttuğu iş gücünün kaynağı olan mesleki ve teknik okullarının mezunları arasındaki boşluğu kapatabilmek için bazı proje fikirleri ortaya konmuştur. Bu konuda, 4 Temmuz 2000 yılında, T.C. Hükümeti ve AB arasında, ülkedeki Mesleki Eğitim ve Öğretimin Güçlendirilmesi Projesinin (MEGEP) sözleşmesi imza altına alınmıştır. Yapılan bu sözleşme ile ülkede eğitim gören tüm mesleki ve teknik öğretim öğrencilerinin ekonomik anlamda ilerlemek için gerekli alt yapıyı geliştirmesi hedeflenmiştir.

2.10.Okul-İşletme İşbirliği Ve Beceri Eğitime Yönelik Yasalar

2.10.1. 3308 Sayılı Meslekî Eğitim Kanunu

5.6.1986 tarihinde kabul edilen ve 19.6.1986 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 3308 sayılı “Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu”nun adı 29.6.2001 tarihinde kabul edilen ve 10.07.2001 gün ve 24458 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren bu Kanunun bazı maddelerini değiştiren 4702 sayılı Kanunun 22’nci maddesi ile “Meslekî Eğitim Kanunu” olarak değiştirilmiştir.

Daha önceleri çıraklık eğitimi ile ilgili olarak 5.7.1977 tarihinde RG’de yayınlanarak yürürlüğe giren “2089 Sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu” ile çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitiminin standartlaştırılması ve kaliteli hale getirilmesi için çalışmalar yapılmış ancak istenilen sonuçlara ulaşılamamıştır. Bu nedenle 19.6.1986 tarihinde 3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile daha önce de çeşitli kanunlarla düzenlenmek istenen mesleki eğitimin bir bütünlük içinde düzenlenmesi amaçlanmış ve bu konuda çok kapsamlı bir kanun ortaya konmuştur.

1986 yılında çıkarılan bu kanun yaygın ve örgün mesleki eğitim sistemi bütünsel bir hale getirilmeye çalışılmış, ülkenin ihtiyacı olan kaliteli ve çağa ayak uydurabilen iş gücü yetiştirme temel görevini yerine getirmek amacıyla ülkenin tüm unsurları kullanılarak, kalkınma planlarında hükümet programları kapsamında yeniden düzenlenmiştir.(Milli Eğitim Dergisi, 2005)⁵¹

Adı geçen kanun ile Çıraklık eğitimi (ikili sistem), Tam ve yarı zamanlı okul sistemi ve yaygın mesleki eğitim (meslek kursları) ile örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarında üç temel yaklaşım benimsenmiştir.(Web_14, 2018)⁵²

Aslında uygulanan bu sistem her ne kadar Alman sistemi olarak tanınsa dahi, bu sistemin geçmişi Anadolu Selçuklu Türklerindeki ahilik ve sonrasında ortaya çıkan diğer sistemler baz alınarak ikili sistem (dual sistem) ile kursiyer zamanının bir kısmını okulda teorik eğitim ile geri kalan kısmını okulda öğrendiklerini pratik yapmak için iş yerinde yapılması öngörülmüş ve kısa zamanda tüm ülkede bu konuda gerekli çalışmalar ivedilikle yapılmış ve işlevsel hale dönüştürülmüştür.

Bu kanun ile örgün eğitimden ayrılmış ve mesleki eğitim görmemiş olan gençlere Çıraklık Eğitimi ile eğitim vermek, çıraklık eğitimi veya meslek liselerinde eğitim alamamış gençlere, istihdam oluşturabilmek için çeşitli meslek kursları açmak, mevcut iş gücünün verimini arttırmak ve yeni teknolojik gelişmelere dolayısıyla üretilen

makinalara uyum sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim kapsamında Geliştirme ve Uyum kursları tertiplemek, bu konuda her türlü planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılarak finansman sağlama yoluna gitmek ve mesleki eğitimi sürekli hale getirip gelişmesine yardımcı olmak dolayısıyla ikili sistem (dual sistem) ile öğrencinin teorik bilgisini gerçek işyeri ortamında yapılmasına imkân vermek ve buna ait tüm esasları tanzim etmektir.

2.10.1.1. Kanunun Amacı

Bu kanunun amacı; çırak, kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak meslekî eğitime ilişkin esasları düzenlemektir.

Bir yandan teknolojik yeniliklere uygun olarak endüstri ve hizmet alanlarında ihtiyaç duyulan orta düzeyde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, diğer yandan yetişmekte olan gençlerin istihdamını sağlayarak yükseköğretim önündeki yığılmaların önlenmesi ve temel sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla, 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu'nun çıkarılmasına gerek duyulmuştur.

2.10.1.2. Kanunun İçeriği

3308 sayılı yasa altı kısım ve toplam 46 maddeden oluşmaktadır.

Birinci kısımda, toplam üç madde bulunmaktadır. Bu maddelerde yasanın amacına, kapsamına ve yasada geçen bazı terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

İkinci kısımda, iki farklı bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kurulu'nun üyelerine ve görevlerine yer verilmiştir. İkinci bölümde İl Çıraklık ve Meslekî Eğitim Kurulu'nun üyelerine ve görevlerine yer verilmiştir.

Üçüncü kısımda, çıraklık, kalfalık ve meslekî eğitim olmak üzere üç bölüme yer verilmiştir. Birinci bölümde aday çıraklığa, çıraklık şartlarına, aday çırak ve çırakların statülerine, eğitim ve çalışma koşullarına, sözleşmelere, çıraklık sürelerine, kalfalık imtihanına, unvan kullanımına ve iş yeri değiştirme şartlarına yer verilmiştir. İkinci bölümde, işletmelerde meslekî eğitime, eğitim programlarına, iş yeri şartlarına, eğitimin süresine, beceri eğitimi ve meslekî eğitime katılma payına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, aday çırak, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin çalışma ücretleri ve sosyal güvenceleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Dördüncü kısımda, ustalık eğitimine, ustalık sınavına, iş yeri açma kurallarına ve usta öğreticilik belgesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Beşinci kısımda, Çıracılık, Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Yaygınlaştırma Fonu'nun kuruluşuna ve kaynaklarını konu alan maddelere yer verilmiştir.

Altıncı kısımda, çeşitli hükümlere ve yasanın geçici maddelere yer verilmiştir. 3308 Sayılı kanun ülkemiz için Reform niteliğinde bir kanundur. Bu kanunun uygulamaya girmesiyle mesleki ve teknik okullarda sürekli olarak donatım için büyük yatırım yapmak yerine daha mikro düzeyde donatım araçlarıyla okulları donatarak öğrencilerin asıl pratiklerini iş yerlerinde gerçek piyasa koşullarında yapılması, 2 gün okulda teorik eğitim geri kalan 3 günde ise işyerlerinde pratik eğitime dönmek, tüm öğrencileri iş kazası ve meslek hastalığına karşı sigortalatmak, öğrencilere teşvik amacıyla asgari ücretin %30'u tutarından aşağı olmamak üzere harçlık vermek ve bunun sonucunda eğitimini tamamlayanların tüm çırak, usta, kalfalık, diploma ve işyeri açma belgelerinin tanzimi konusundaki tüm çalışmalar düzenlenmiştir.

2.10.1.3. İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulamaları

Bu kapsamda dual sistem ile eğitim ve öğretim gören mesleki ve teknik okul öğrencilerinin diğer öğrencilerden farklı olarak pratik eğitimlerini 12 sınıflarda işyerlerinde staj/beceri eğitimi olarak yapmalarınıdır. Bu konuda eğitim gören öğrenciler son sınıfa geldiklerinde eğitim aldıkları alan/dal ile ilgili olarak pratiklerini işyerlerinde görmeleri en büyük özellik olarak görülmektedir. Öğrencilerin işyeri ortamında gördükleri bu eğitime Beceri Eğitimi uygulaması denilmektedir. Bu eğitimlerini gören öğrencilerin kanunda belirtilen süre kadar çalışıp bu konuda aldıkları ve öğrendikleri tüm bilgileri ders olarak değerlendirerek yılsonunda bu eğitimden bir sınava tabi tutulurlar. Bu sınavın adına da Beceri Eğitim sınavı adı verilmiştir. Beceri eğitimde başarılı olabilmenin unsurlarından bir tanesi de öğrencilerin belirli kriterlere bağlanan devam şartlarına uymasındır.

Öğrenciler okudukları alan/dalla ilgili olarak bir işyerinde staj yapmak zorundadır. Bunun dışında kendi alanı/dalı ile ilgili olmayan bir yerde staj yapması olanaksızdır. Bu durumda eğitim öğretimini işyerinde tamamlayamayan (staj imkânı sağlanamayan) öğrencilere okul ortamında 3 gün pratik eğitim vermeye çalışılır. Ancak ne olursa olsun bu ortamlarda yapılan eğitim kesinlikle beceri eğitim/staj eğitimi yerini dolduramamaktadır.

2.10.1.4. İşletmelerde Beceri Eğitiminin Önemi

Yaparak ve görerek öğrenme, öğrenme sistemlerinden bir tanesidir. Özellikle meslek lisesi öğrencilerinin okullarında gördükleri ve kendi alan/dallarıyla ilgili olan işyerlerinde eğitim görmeleri sonucunda öğrenci işgücü piyasasına katılmadan, daha öğrenciyken iş ortamını görmekte, bu hayata hazırlanmakta ve asıl önemlisi okulda teorik olarak öğrendiklerini işyerinde uygulama imkânı ortaya çıkmaktadır. Asıl gaye öğrencinin belli bir işi öğrenmesi ve eğitim sonrası bu öğrendikleriyle işgücüne katılması ise bunu dual sistemle gerçekleştirmiş olmaktayız. İşyerine giden öğrenciler her ne kadar öğrenci olarak kabul edilse dahi kendini sistemin bir parçası olarak görmekte, işgücüne katıldıktan sonra mezuniyet sonrası nasıl bir durumla karşı karşıya kalacağı ortaya konmaktadır. Özellikle bu tür eğitimleri gören öğrencilerin uyum konusunda öğrenciyken daha hızlı uyum sağladığı ve mezun olduğu alan/dalı daha çok benimsediği görülmektedir. Bunun yanında ekonomik olarak belli bir gücü olmayan öğrencilerin hem sigortalanması hem de asgari ücretin %30'u oranında harçlık alması öğrencileri daha da çok bu sisteme adapte olmalarını sağlamaktadır. İşyerinde eğitim ve öğretimlerini teorik olarak tamamlayan öğrencilerin işyerlerinde bunu pratiğe çevirirken tüm imkânlarını ortaya koyması ve bunun sonucunda sürekli olarak başarılı sonuçlar alması göz ardı edilemez bir durumdur. Öğrenciler ne olursa olsun genel olarak çalıştıkları işyerlerinde işyerine uyum sağlamada başarılı olmaktadır.

2.10.2. 4702 Sayılı Kanun

3308 sayılı kanunun adı; “Çıraklık Ve Meslek Eğitimi Kanunu” iken, 29/6/2001 tarihli ve 4702 sayılı Kanunun 22 nci maddesi ile “Meslekî Eğitim Kanunu” olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Bu kanunla, Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesinin tanımı belirlenmiştir. Bu tanımda yüksekokullarını da Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesine dâhil etmiştir. Dolayısıyla bölge içinde mezun olan mesleki ve teknik orta öğretim kurumları öğrencileri mezunlarına kendi alan ve dalları veya buna en yakın programlara sınavsız geçiş hakkı getirilmiş ve yine yüksekokullarda başarılı olan öğrencilerin %10'undan az olmamak üzere lisans programlarına dikey geçiş hakkı getirilmiştir.

Ancak, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Yılı'ndan itibaren getirilen değişiklikle sınavsız geçiş hakkı kaldırılmıştır.

Daha önceki 3308 sayılı kanuna ilaveten bu kanunla yirmi ve daha fazla personel çalıştıran işletmelere, çalıştırdıkları personel sayısının %5'inden az stajyer çalıştırılması zorunluluğu getirilmiştir. Aynı zamanda on iki saatten az olmamak ve ücretli izinli olmak kaydıyla öğrencilerin okul ortamında teorik eğitim görmeleri sağlanmıştır.

2.10.2.1. İşletmelerde Meslekî Eğitim Uygulamaları

Meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin 12. sınıfta işletmelerde meslekî eğitim görmeleri esastır. Sektörün özelliği, çalışma ve kapasite durumuyla okul ve iklim şartları da dikkate alınarak yılın belli zamanlarında faal olan meslek alan/dallarında yapılacak yoğunlaştırılmış eğitim bu yönetmeliğin ilgili maddesi hükümlerine göre yapılır.

İl istihdam ve meslekî eğitim kurulu kararıyla ilgili alanın/dalın modüler eğitim programlarını uygulamaya elverişli eğitim birimi bulunan işletmelere, 11. sınıf öğrencileri de meslekî eğitim için gönderilebilir.

Her öğrenci, alan/dalın öğretim programındaki ilgili sınıfa ait temrin, iş, proje, deney veya hizmetin en az % 80 ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır. Programlarında öngörülen uygulamalardan bir kısmının yapılamaması durumunda, ikinci dönemin son beş haftası içinde eksik kalan uygulamaların okulda tamamlanması amacıyla yoğunlaştırılmış telafi eğitim programı düzenlenir. Bu program süresince alınacak puanlar da ikinci dönem puanının belirlenmesinde dikkate alınır.

2.10.2.2. Ders Süresi ve Günlük Çalışma Saatleri

Meslekî ve teknik ortaöğretim programlarında bir ders saati, meslekî alan uygulamalarına ilişkin derslerin eğitiminin okul/kurumun atölye ve laboratuvarlarında yapılması hâlinde 40 dakika, işletmelerde yapılması durumunda ise 60 dakikadır. Okulda veya işletmede yapılan staj süresi 60 dakika üzerinden değerlendirilir.

İşletmelerdeki meslekî eğitimin gündüz yapılması esastır. Ancak 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 73 maddesine göre sanayiye ait işlerin dışındaki diğer sektörlerde meslekî eğitim, sektörün ve program türünün özelliği ile iklim şartları ve yılın belli zamanlarında çalışan işletmeler dikkate alınarak il istihdam ve meslekî eğitim kurulunun kararıyla günde 8 saati ve saat 22:00'yi geçmemek üzere gece de yapılabilir.

İşletmelerde meslekî eğitim gören öğrenciler, beceri eğitiminin değerlendirilmesi amacıyla ders yılının son haftasında beceri sınavına alınırlar. Bu sınav, dersin özelliğine göre komisyonca alınacak karar doğrultusunda uygulamalı ve/veya yazılı olarak yapılır.

Öğretim programlarında birden fazla uygulamalı ders bulunan alanlarda, işletmede eğitimi yapılan her ders için beceri sınavı, sınav komisyonunun kararına göre birlikte veya ayrı ayrı yapılabilir. Birlikte yapılan sınavların değerlendirilmesi ayrı yapılır.

Beceri sınav puanı, iş dosyası ve sınav değerlendirilmesi sonucu takdir edilen puanların toplamıdır. Beceri sınavı 100 puan üzerinden değerlendirilir. Bunun yüzde 80'i sınav, yüzde 20'si de iş dosyasına takdir edilir.

2.10.2.3. Koordinatör Öğretmen Görevlendirilmesi

İşletmelerdeki meslekî eğitimle staj çalışmalarının planlı olarak yürütülmesi, programa uygunluğunun izlenmesi, ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesi, öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumlarının izlenmesi ve rehberlikte bulunulması amacıyla okulda alanî atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenliği olan yönetici ve öğretmenler arasından koordinatör öğretmen görevlendirilir. Diğer alanlardan olan yönetici ve öğretmenlere bu kapsamda görev verilmez. Koordinatör olarak görevlendirilen öğretmenlerin isimleri ilgili işletmeye bildirilir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma modeli, ankete dayalı “İlişkisel tarama modeli” ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel araştırma yöntemi, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek ve muhtemel sonuçları tahmin için kullanılır. İki ve ya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyi istatistiksel testler kullanılarak ölçülmeye çalışılır. İlişkinin düzeyini belirlemek için korelasyon testi kullanılır. Korelasyon iki veya daha fazla değişkenin (ayrı ayrı) birlikte tutarlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Kocaeli ilindeki benzer alanları okutan 8 okuldan mezun olan 1.065 öğrencinin tamamı oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 554’ü Muhasebe Teknikleri, 203’ü Bilişim Tekn., 194’ü Büro Yönetimi, 38’i Ulaştırma, 24’ü Pazarlama, 52’ini ise Halkla İlişkiler öğrencisi oluşturmaktadır. 699’u kız öğrenci, 366’ını ise erkek öğrenci oluşturmaktadır.

3.3.Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracının birinci alanında araştırmacı tarafından hazırlanan “Mesleğe Bakış Anketi” formu kullanılmıştır. Envanter 31 madde ve beşli derecelendirme (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kısmen katılıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) ile cevaplanan bir ölçme aracıdır. Puan düzeyi basamakları 5-1=4/5=0,80 olarak bulunmuştur. Bu durumda ortalama puanların katılım düzeyleri aşağıdaki gibi değerlendirilecektir:

1,00-1,80 Kesinlikle katılmıyorum, 1,81-2,60 Katılmıyorum, 2,61-3,40 Kısmen katılıyorum, 3,41-4,20 Katılıyorum, 4,21-5,00 Tamamen katılıyorum şeklindedir.

Envanterde yer alan ifadelerin “iş yerinde meslekî eğitim öncesi mesleğe bakış”, “iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklar”, “okul müfredatı nedeniyle iş yerinde yaşanan sorunlar”, “iş yerinde meslekî eğitim sonrası mesleğe bakış” ve “iş yerinde meslekî eğitim sonrası mesleği icra etme isteği” boyutlarında faktörleşmesi düşünülmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Veriler SPSS (Statistical Package Program for Social Science) 15.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde öğrencilerin demografik özelliklerine göre dağılımları frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları şeklinde gösterilmiştir. Envanter ve alt boyutları ortalama ve standart sapma betimsel istatistikleri ile envanter maddeleri frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma betimsel istatistikleri ile değerlendirilmiştir.

Envanter ve alt boyut puanlarının normallik sınavında Çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. (Büyüköztürk, 2011:40) Normallik varsayımının karşılanmadığı durumlarda parametrik testlerin (t testi, Varyans analizi vb.) alternatifi olarak non-parametrik testler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis vb.) kullanılır. (Büyüköztürk, 2011:145) Yapılan normallik sınavında alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden (Tablo 11) alt boyut puanlarının cinsiyet ve liseye yerleşme puan türü, değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Bağımsız İki Örneklem t Testi; yaş, okuduğu alan, iş yerindeki iş gören sayısı, iş yerinde meslekî eğitim gören öğrenci sayısı, eğitim görülen işletmeye yönlendiren kişi, koordinatör öğretmenin kontrol sıklığı, okul değişkenlerine göre karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) testi uygulanmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi iki grup arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD Post Hoc testinden yararlanılmıştır. Alt boyutlar arası ilişkilerde Pearson korelasyonu kullanılmıştır. Meslekî eğitim öncesi mesleğe bakış alt boyutu ile meslekî eğitim sonrası mesleğe bakış alt boyutları arasındaki karşılaştırmada eşleştirilmiş t testinden yararlanılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi $0,05 p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Araştırma Envanterine İlişkin Betimsel Bulgular;

Tablo 3: Meslekî Eğitim Öncesi Mesleğe Bakış Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler

İfadeler	f %	f %	f %	f %	f %	$\bar{\chi}$	SS
1-Okumakta olduğum alanı (mesleği) kendi isteğimle, bilerek ve severek seçtim.	112 10,5	124 11,6	251 23,6	233 21,9	345 32,4	3,54	1,32
2-Beceri eğitim gördüğüm işletmeye kendi istek ve arzumu gittim.	36 3,4	45 4,2	129 12,1	275 25,8	580 54,5	4,24	1,04
3-Beceri eğitim öncesinde bu eğitimin ne olduğunu ve bana meslekî alanımda beceri, tutum ve davranış kazandırmada faydalı olacağına inanıyordum.	35 3,3	44 4,1	222 20,8	360 33,8	404 37,9	3,99	1,02

Meslekî eğitim öncesi mesleğe bakış ifadelerinin hepsinde öğrenciler en çok “tamamen katılıyorum” cevabını vermişlerdir. “Okumakta olduğu alanı kendi isteği ile seçme” (3,54±1,32), “beceri eğitim gördüğü işletmeye kendi istek ve arzusu ile gitme” (4,24±1,04) ifadelerine katılım düzeyi “tamamen katılıyorum” ve “Beceri eğitim öncesinde bu eğitimin ne olduğunu ve kendisine mesleki alanıyla ilgili tutum ve davranış kazandırmada faydalı olacağına inandığı” (3,99±1,02) ifadelerine katılım düzeyi “tamamen katılıyorum” düzeyinde bulunmuştur.

Tablo 4: Meslekî Eğitim Öncesi Mesleğe Bakışın Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Okuduğu Alan	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- Muhasebe teknikleri	554	3,85	0,86	2,452	0,032	C>A
B- Bilişim teknikleri	203	3,95	0,85			E>A
C- Büro yönetimi	194	3,99	0,89			
D- Ulaştırma hizmetleri	38	4,04	0,88			
E- Pazarlama teknikleri	24	4,28	0,70			
F-Halkla ilişkiler	52	4,08	0,76			

Öğrencilerin meslekî eğitim öncesi mesleğe bakışının öğrencilerin okuduğu alana göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. (F=2,452; p<0,05)

Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre büro yönetimi ($3,99 \pm 0,89$) ve pazarlama teknikleri ($4,28 \pm 0,70$) alanında okuyan öğrencilerin meslekî eğitim öncesi mesleğe bakışı, muhasebe teknikleri alanında ($3,85 \pm 0,86$) okuyan öğrencilerin mesleğe bakışından anlamlı düzeyde daha olumludur.

Tablo 5: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Okuduğu Okula Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Okuduğu Okul	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A-Derince TML	99	2,76	0,89	2,609	0,011	A=H
B-Gebze TML	201	2,87	1,12			B>F>G
C-Gölcük İhsaniye TML	122	2,95	0,95			G>D>C>E
D-İMKB Darıca TML	106	3,13	0,96			E>A,H
E-İzmit TML	197	3,10	0,94			
F-Karamürsel TML	100	3,20	1,03			
G-Yıldız Entegre TML	185	2,92	0,98			
H-Marshall TML	55	2,98	0,89			

Eğitim görülen iş yerinde okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin iş yerinde öğrencilerin okudukları okula göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. ($F=2,609$; $p<0,05$) Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre İMKB Darıca TML’de okuyan öğrencilerin okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri ($3,13 \pm 0,96$), Derince TML’de okuyan öğrencilerin görüşlerinden ($2,76 \pm 0,89$) anlamlı düzeyde daha olumsuzdur. İzmit TML’de okuyan öğrencilerin okul müfredatından kaynaklanana sorunlara ilişkin görüşleri ($3,10 \pm 0,94$), Derince TML ($2,76 \pm 0,89$) ve Gebze TML ($2,87 \pm 1,12$) okullarında okuyan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumsuzdur. Karamürsel TML’de okuyan öğrencilerin okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri ($3,20 \pm 1,03$), Derince TML ($2,76 \pm 0,89$), Gebze TML ($2,87 \pm 1,12$) ve Yıldız Entegre TML ($2,92 \pm 0,98$) okullarında okuyan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumsuzdur.

Tablo 6: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlar Alt Boyutuna Ait Betimsel İst.

İfadeler	f %	f %	f %	f %	f %	$\bar{\chi}$	SS
11-İşletmede aldığım mesleki eğitim, yaptığım iş ve işlemler, okulda öğrendiklerimle benzer olmaması ve/veya okulda öğretilenlerle ilgili olmaması iş yerinde hatalı işler yapmama neden oluyordu.	251 23,6	283 26,6	241 22,6	158 14,8	132 12,4	2,66	1,31
12-Okulda gördüğüm Eğitim içerik olarak piyasa koşullarına göre güncellenseydi beceri eğitim gördüğüm iş yerinde daha başarılı olurum.	131 12,3	160 15,0	299 28,1	252 23,7	223 20,9	3,26	1,28
13-İş yerindeki yoğun tempo okuldaki derslerimi olumsuz etkiliyordu.	203 19,1	180 16,9	282 26,5	178 16,7	222 20,8	3,03	1,39

Meslekî eğitim sırasında okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadeler incelendiğinde “müfredatla uyumsuzluğun iş yerinde işlerin hatalı olmasına neden olması” ifadesine öğrenciler en çok “katılmıyorum” (%26,6) ve “hiç katılmıyorum” (%23,6) cevaplarını vermişlerdir. “okul müfredatının piyasa koşullarına göre güncellenmesi durumunda daha başarılı olacağı” ifadesine öğrenciler en çok “kısmen katılıyorum” (%28,1) ve “katılıyorum” (%23,7) cevaplarını vermişlerdir. “İş yerindeki yoğun temponun okuldaki dersleri olumsuz etkilemesi” ifadesine öğrenciler en çok “kısmen katılıyorum” (%26,5) cevabını vermişlerdir. “müfredatla uyumsuzluğun iş yerinde işlerin hatalı olmasına neden olması” (2,66±1,31), “okul müfredatının piyasa koşullarına göre güncellenmesi durumunda daha başarılı olacağı” (3,26±1,28) ve “iş yerindeki yoğun temponun okuldaki dersleri olumsuz etkilemesi” (2,66±1,31) ifadelerine katılım düzeyi “kısmen katılıyorum” düzeyinde bulunmuştur.

Tablo 7: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{\chi}$	SS	t	p
Kız	699	2,90	1,00	-3,893	0,000
Erkek	366	3,15	0,96		

Eğitim görülen iş yerinde okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. (t=-3,893; p<0,05) Erkek öğrencilerin iş yerinde okul müfredatından

kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri ($3,15\pm0,96$), kız öğrencilerin ($3,49\pm1,23$) görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumsuzdur.

Tablo 8: Okul Müfredatından Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Yaş	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- 17 yaş ve altı	155	2,97	0,98	0,974	0,378	
B- 18 yaş	781	2,97	0,99			
C- 19 yaş ve üzeri	129	3,10	1,03			

Eğitim görülen iş yerinde okul müfredatından kaynaklanan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin öğrencilerin yaşına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. ($F=0,974$; $p>0,05$)

Tablo 9: Sosyal ve Ekonomik Olanaklara İlişkin Algının İş Yerindeki Öğrenci Sayısına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

İş Yerindeki İş Gören Sayısı	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- Yalnız kendisi	225	3,40	1,19	13,209	0,000	D>A
B- 2-5 öğrenci	338	3,57	1,23			D>B
C- 5-10 öğrenci	175	3,63	1,17			D>C
D- 10'dan fazla	327	3,99	1,10			

Eğitim görülen iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin öğrenci görüşlerinin iş yerinde eğitim gören öğrenci sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. ($F=13,209$; $p<0,05$) Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre iş yerinde öğrenim gören öğrenci sayısı 10'dan fazla olan öğrencilerin iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin görüşleri ($3,99\pm1,10$), iş yerinde sadece kendisi olanlarda ($3,40\pm1,19$), 2-5 öğrenci arası ($3,57\pm1,23$) ve 5-10 arası ($3,63\pm1,17$) olan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumludur.

Tablo 10: Sosyal ve Ekonomik Olanaklara İlişkin Algının Okuduğu Okula Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Okuduğu Okul	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A-Derince TML	99	2,66	1,00	19,354	0,000	B>A,B>C
B-Gebze TML	201	4,16	1,04			B>E,B>F
C-Gölcük İhsaniye TML	122	3,75	1,13			B>G,B>H
D-İMKB Darıca TML	106	4,08	0,94			C>A, E>A,
E-İzmit TML	197	3,55	1,23			F>A,G>A
F-Karamürsel TML	100	3,68	1,17			H>A
G-Yıldız Entegre TML	185	3,58	1,25			D>A,D>E,
H-Marshall TML	55	3,53	1,09			D>G,

Eğitim görülen iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin ğrenci görüşlerinin öğrencilerin okudukları okula göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. ($F=19,354$; $p<0,05$) Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre Gebze TML’de okuyan öğrencilerin iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin görüşleri ($4,16\pm 1,04$), Derince TML ($2,66\pm 1,00$), Gölcük İhsaniye TML ($3,75\pm 1,13$), İzmit TML ($3,55\pm 1,23$), Karamürsel TML ($3,68\pm 1,17$), Yıldız Entegre TML ($3,58\pm 1,25$) ve Marshall TML ($3,53\pm 1,09$) okullarında okuyan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumludur. Gölcük İhsaniye TML ($3,75\pm 1,13$), İzmit TML ($3,55\pm 1,23$), Karamürsel TML ($3,68\pm 1,17$), Yıldız Entegre TML ($3,58\pm 1,25$) ve Marshall TML ($3,53\pm 1,09$) okullarında okuyan öğrencilerin iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin görüşleri, Derince TML’de ($2,66\pm 1,00$) okuyan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumludur. IMKB Darıca TML’de okuyan öğrencilerin iş yerindeki sosyal ve ekonomik olanaklara ilişkin görüşleri ($4,08\pm 0,94$), Derince TML ($2,66\pm 1,00$), İzmit TML ($3,55\pm 1,23$) ve Yıldız Entegre TML ($3,58\pm 1,25$) okullarında okuyan öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumludur.

Tablo 11: İş Yerinden Kaynaklanan Sorunlar Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler

İfadeler	f	f	f	f	f	$\bar{\chi}$	SS
	%	%	%	%	%		
14-Beceri eğitim gördüğüm iş yerinde mesai dışı alıştırılıyordum.	548 51,5	212 19,9	134 12,6	87 8,2	84 7,9	2,01	1,29
15-Beceri eğitim gördüğüm iş yerinde öğrenciler arasında ayırım yapılıyordu.	504 47,3	207 19,4	155 14,6	97 9,1	102 9,6	2,14	1,35
16-Beceri eğitimi gördüğüm iş yerimde çalışanlar bana mobbing (maddi-manevi baskı) uygulanıyordu.	564 53,0	212 19,9	126 11,8	78 7,3	85 8,0	1,97	1,28
17-İş yerinde bize usta ğreticilik yapan çalışanlar, beceri eğitim (staj) dosyası hazırlamamda bana yardımcı olmadılar.	348 32,7	205 19,2	193 18,1	129 12,1	190 17,8	2,63	1,48

Meslekî eğitimde iş yerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin ifadeler incelendiğinde tüm ifadelere öğrenciler en çok ‘hiç katılmıyorum’ cevaplarını vermişlerdir. ‘Mesai dışında çalıştırılma’ ($2,01\pm 1,29$), ‘ğrenciler arasında ayırım yapılması’ ($2,14\pm 1,35$),

“mobbing uygulanması” (1,97±1,28), “staj dosyası hazırlamada yardımcı olunmadığı” (2,63±1,48) ifadelerine katılım düzeyi “katılmıyorum” düzeyinde bulunmuştur.

Tablo 12: İş Yerinden Kaynaklanan Sorunlara İlişkin Algının Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Okuduğu Alan	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- Muhasebe teknikleri	554	2,10	1,00	5,390	0,000	B>A,B>F
B- Bilişim teknikleri	203	2,39	1,16			E>A,E>B
C- Büro yönetimi	194	2,22	1,07			E>C,E>D
D- Ulaştırma hizmetleri	38	2,11	1,02			E>F
E- Pazarlama teknikleri	24	2,96	1,10			
F-Halkla ilişkiler	52	1,96	0,94			

Eğitim görülen iş yerinde iş yerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin öğrenci görüşlerinin öğrencilerin okuduğu alana göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. (F=5,390; p<0,05) Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan Dunnett C Post Hoc testi sonuçlarına göre bilişim teknikleri alanında öğrenim gören öğrencilerin iş yerinde iş yerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri (2,39±1,16), muhasebe teknikleri alanında (2,10±1,00) ve halkla ilişkiler alanında (1,96±0,94) öğrenim gören öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumsuzdur. Pazarlama teknikleri alanında öğrenim gören öğrencilerin iş yerinde iş yerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri (2,96±1,10), muhasebe teknikleri (2,10±1,00), bilişim teknikleri (2,39±1,16), büro yönetimi (2,22±1,07), ulaştırma hizmetleri (2,11±1,02), ve halkla ilişkiler alanında (1,96±0,94) öğrenim gören öğrencilerin görüşlerinden anlamlı düzeyde daha olumsuzdur.

Tablo 13: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{\chi}$	SS	t	p
Kız	699	3,34	1,03	-	0,453
Erkek	366	3,38	0,94	0,751	

Öğrencilerin meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışının öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. (t=-0,751; p>0,05)

Tablo 14: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Yaş Gruplarına Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Yaş	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- 17 yaş ve altı	155	3,34	0,93	2,068	0,127	
B- 18 yaş	781	3,33	1,00			
C- 19 yaş ve üzeri	129	3,52	1,05			

Öğrencilerin meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışının öğrencilerin yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği tespit edilmiştir. (F=2,068; p>0,05)

Tablo 15: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakışın Okuduğu Alana Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Okuduğu Alan	n	$\bar{\chi}$	SS	F	p	Fark
A- Muhasebe teknikleri	554	3,27	1,00	3,753	0,002	C>A,C>B
B- Bilişim teknikleri	203	3,34	0,96			C>F
C- Büro yönetimi	194	3,61	0,95			
D- Ulaştırma hizmetleri	38	3,29	1,22			
E- Pazarlama teknikleri	24	3,53	0,99			
F-Halkla ilişkiler	52	3,24	1,02			

Öğrencilerin meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışının öğrencilerin okuduğu alana göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. (F=3,753; p<0,05) Farkın hangi gruplar arasında olduğuna ilişkin yapılan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre büro yönetimi alanında okuyan öğrencilerin meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışı (3,61±0,95), bilişim muhasebe teknikleri alanında (3,27±1,00), bilişim teknikleri (3,34±0,96) ve halkla ilişkiler (3,24±1,02) alanlarında okuyan öğrencilerin mesleğe bakışından anlamlı düzeyde daha olumludur.

Tablo 16: Meslekî Eğitim Sonrası Mesleğe Bakış Alt Boyutuna Ait Betimsel İstatistikler

İfadeler	f %	f %	f %	f %	f %	$\bar{\chi}$	SS
19-Beceri eğitim gördüğüm işletmede yaptığım iş ve işlemlerin tamamı alanımla ilgili olduğundan seçtiğim mesleğimi daha çok sevdim.	156 14,6	170 16,0	293 27,5	201 18,9	245 23,0	3,20	1,34
20-İşletmede eğitim görmeden önce mesleği sevmezken, beceri eğitimde kazandığım deneyim, tutum ve davranışlar sonrası mesleği daha çok sevmeye başladım.	141 13,2	144 13,5	320 30,0	231 21,7	229 21,5	3,25	1,29

21-İşletmede eğitim görmeden önce mesleğe olan sevgim, meslekî eğitimim sonrası yaptığım başarılı çalışmalar ve çalışma ortamını sevmemden dolayı mesleğimi daha çok sevmeye başladım.	123	132	319	225	266		
	11,5	12,4	30,0	21,1	25,0	3,36	1,29
22-Beceri eğitim öncesi, mesleğimle ilgili çok net bilgim olmamasına rağmen beceri eğitim gördüğüm iş yerinde mesleğimle ilgili öğrendiklerim ve yaşantılarım bu mesleği daha çok sevmeme ve ileride bu meslek çerçevesinde işte çalışma arzusu oluşturdu.	111	116	313	267	258		
	10,4	10,9	29,4	25,1	24,2	3,42	1,25
23-Beceri eğitim öncesi, yükseköğrenim düşünmez iken beceri eğitim esnasında yaşadığım tecrübeler ve yaşantılar sonucu yükseköğrenime geçmeyi ve mesleğimle ilgili üst düzeyde eğitim almayı düşünmeye başladım.	128	106	268	256	307		
	12,0	10,0	25,2	24,0	28,8	3,48	1,32
24-Mezuniyet sonrası, mesleğimi sevdiğimden dolayı beceri eğitim gördüğüm iş yerinde mesleğime devam etmek isterdim.	152	108	265	222	318		
	14,3	10,1	24,9	20,8	29,9	3,42	1,38

Meslekî eğitim sonrası mesleğe bakışa ilişkin ifadeler incelendiğinde tüm ifadeler öğrenciler en çok “kısmen katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. “işletmede yapılan işlerin tamamı alanıyla ilgili olduğu için mesleği daha çok sevdiği” (3,20±1,34), “kazandığı deneyimler sonrası mesleği daha çok sevdiği” (3,25±1,29), “meslekî eğitim sonrası yaptığı başarılı çalışmalar ve çalışma ortamını sevdiği için mesleği daha çok sevdiği” (3,36±1,29), “meslekî eğitimde öğrendikleri için mesleği daha çok sevdiği” (3,42±1,25) ifadelerine katılım düzeyi “kısmen katılıyorum” düzeyinde; “meslekî eğitimdeki yaşantı ve tecrübeler ile mesleğiyle ilgili üst öğrenimi düşündüğü” (3,48±1,32), “mesleğini sevdiğinden dolayı beceri eğitimi gördüğü iş yerinde mesleğe devam etme istediği” (3,42±1,38) ifadelerine katılım düzeyi “katılıyorum” düzeyinde bulunmuştur.

5. TARTIŞMA

Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki eğitim öncesi mesleğe olan yönelimlerini belirlemek amacıyla, öğrencilerin okudukları alanları kendi isteğiyle, bilerek ve severek seçmeleri ile ilgili olarak, araştırmamızda %54,3 oran ile öğrencilerin kendi istekleriyle alanlarına yönlendikleri görülmüştür.

Bu konuda 2010 yılında Konya ilinde yapılan bir araştırmada öğrencilerin %46,2'inin kendi istek ve tercihleri doğrultusunda meslek lisesini tercih ettiklerini görmekteyiz. 53 Yine buna benzer Ankara ilinde 2013 yılında yapılan bir araştırmada öğrencilerin %71,3'ünün kendi istek ve iradeleriyle meslek liselerini tercih ettikleri görülmektedir.54 Yine 7 İl'de 2008 yılında yapılan diğer bir araştırmada yine öğrencilerin %42,7'inin kendi istek ve iradeleriyle meslek lisesini tercih ettiklerini görmekteyiz. 55 2015 Yılında Konya'da Mevlana Kalkınma Ajansının yaptığı "Meslek Lisesi son sınıf öğrencileri gözünden Mesleki Eğitim ve Toplumsal yansımalarına yönelik saha çalışması" konulu bir araştırmada yine öğrencilerin %58,87'inin kendi tercihleri ile meslek lisesine yönlendikleri görülmektedir.56 Buradan da anlaşılacağı üzere oranlar farklılık gösterse bile ortalama meslek lisesini tercih eden öğrencilerin %50-60'ı okudukları okulları kendi istek ve iradeleriyle tercih ettikleri görülmektedir. Yine aynı araştırmalarda, kendi istek ve arzularının yanında ailelerinin de azımsanamayacak kadar bir oranda öğrencilerin meslek liselerine yönlendirmelerinde bir payı olduğu görülmektedir.

Okumakta olan öğrencilerin beceri eğitim gördüğü işletmeler kendi istek ve arzularıyla gitmeleri ile ilgili herhangi bir araştırma konusuna rastlanmamıştır. Bizim araştırmamızda bu oran %80,3 olarak çıkmıştır. Bu oran öğrencilerimizin kendi istek ve iradeleriyle beceri eğitim görecekları işyerlerini seçtiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin beceri eğitim öncesi, eğitimin ne olduğunu ve mesleki alanıyla ilgili kendisine beceri, tutum ve davranış kazandırmada faydalı olacağına inancı araştırmamızda %71,7 oranında görülmüştür.

“İşletmede aldığım mesleki eğitim, yaptığım iş ve işlemler, okulda öğrendiklerimle benzer olmaması ve/veya okulda öğretilenlerle ilgili olmaması iş yerinde hatalı işler yapmama neden oluyordu” şeklinde sorulan araştırmamızdaki bir soruya öğrencilerin %50,2’i katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Buna benzer bir araştırmada öğrencilere, okulda aldıkları eğitimin kendilerine işyerinde yararlı olup olmadığı sorulduğunda %38,2 “Evet”, %42,7 “Kısmen” cevabı alınmıştır.⁵⁷ Bu oranlar toplandığında %80,9 oranında yüksek bir katılımı okulda gördükleri eğitimin kendilerine yararlı olduğunu beyan etmişlerdir.

Diğer araştırma konularıyla ilgili benzer çalışmaların yapılmadığı, bu konularda ayrıntılı çalışmaların yapılması durumunda çok daha güzel sonuçlarla karşılaşılacağı görülmüştür. Çalışmanın Kocaeli düzeyinde Ticaret Meslek Liselerine yönelik yapılması da bu durumda ayrıntılara düşülmesini engellemiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile ve daha önce bu konuda yapılan çalışmalarla özellikle meslek lisesi öğrencilerinin, mesleklerini kendi istek, bilgi ve sevgileri doğrultusunda seçtikleri, özellikle araştırma yapılan dönemde anket uygulanan okullarda iki farklı gösterge ile okullara kayıt yaptırıldığı ve Diploma Puanı ile kayıt öğrencilerin SBS puanı (sınavla) kayıt yapan öğrencilere nazaran daha çok istekli ve bilinçli okulu tercih ettikleri, SBS puanı ile gelen öğrencilerin ise öncelikle Anadolu Liseleri ve/veya Sağlık Meslek Liseleri'ni tercih ettikleri ancak notunu tutturamayanların meslek liselerini (Ticaret Meslek Lisesi çalışması olduğundan) tercih ettikleri meslek liselerine genelde gönülsüz geldikleri görülmektedir.

Yine daha önceki yapılan araştırmalarda ve bu araştırmada görüldüğü gibi öğrencilerin son sınıfta beceri eğitim gördükleri işyerlerini yüksek bir oranla kendi tercih ettikleri işyerlerinde yaptıkları görülmektedir.

Beceri eğitim öncesi öğrencilerin işyerinde görecekları eğitimin kendilerine beceri, tutum ve davranış kazandırmada faydalı olacağına inandıklarını ve beceri eğitim sonrası özellikle bu eğitimi alan öğrencilerin mesleklerine daha fazla bağlandıkları, mesleklerini daha çok sevdiklerini ve işyerlerinde gördükleri eğitimle, okul sonrası bu işyerlerinde çalışma isteklerinin yüksek oranda olduğu ve yine öğrencilerin beceri eğitim öncesi düşüncelerine aykırı olarak yüksek öğrenimi düşünmeye başladıkları ve bunun oranının azımsanamayacak kadar yüksek olduğu görülmüştür.

Beceri eğitim öncesi alan bazında öğrencilerin mesleğe bakışlarında özellikle sırasıyla Pazarlama Teknikleri, Halkla İlişkiler, Ulaştırma Hizmetleri öğrencileri daha olumlu bakarken; Büro Yönetimi, Bilişim Teknolojileri ve en son olarak Muhasebe Teknikleri öğrencilerinin olumsuz baktıkları görülmektedir.

Öğrencilerin okulda öğrendiklerinin işyerinde yaptığı iş ve işlemlerle benzer olduğu ve bu konunun işyerinde hatalı işler yapmadıklarını ortaya konmuştur. Ve yine Beceri eğitimle ilgili konuların başında gelen işyerinde mesai saati dışında çalıştırma,

mobbing, öğrenciler arasında ayırım konularının çok fazla görülmediği yapılan araştırmada görülmüştür.

Yapılan bu anket belirli dönemlerde tekrarlanarak, yıllar itibariyle iş yerlerinde yapılan beceri eğitiminde ortaya çıkan sorunların yanında, öğrencilerin meslek liselerine yönelmesine engel teşkil eden durumların da ortaya çıkarılmasında kullanılabilir. Meslek liselerinin ortaöğretim kurumları içindeki oranının artırılmasının ülkenin gelişmesi açısından önemi dikkate alınarak, olumsuzluklar belirlenebilir ve bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması konusunda mevzuatta değişiklikler yapılabilir.

Bu anket sadece belirli alanlarda değil tüm alanlarda yapılabilir. Tez kabul edildiğinde tez çalışması Kocaeli ilindeki diğer meslek liselerinin okul yönetici ve koordinatör öğretmenleriyle paylaşılabilir. Bu tez sonucunda mevcut sorunları göz önüne alarak beceri eğitiminin eksik yanlarını ortadan kaldıracak yeni bir sistem ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- ¹ Mesleki Eğitim Kanunu 3308 5/6/1986 Kabul Tarihi, 6-1 md. 19139 Sayılı Resmi Gazete.
- ² Mesleki Eğitim Kanunu 3308 5/6/1986 Kabul Tarihi, 6-h md. 19139 Sayılı Resmi Gazete.
- ³ Mesleki Eğitim Kanunu 3308 5/6/1986 Kabul Tarihi, Ek: 29/6/2001-4702/6/n md. 19139 Sayılı Resmi Gazete.
- ⁴ Mesleki Ve Teknik Eğitim Yönetmeliği Madde 267 - Değişik birinci fıkra: 20.9.2008/27003 Sayılı Resmi Gazete.
- ⁵ Ertürk S. Eğitimde Program Geliştirme. Yelkentepe Yayınevi. Ankara, 1972.
- ⁶ Başaran İ.E. Eğitime Giriş. Gül Yayınevi. Ankara, 1992
- ⁷ Sabuncuoğlu Z. İnsan Kaynakları Yönetimi. Ezgi Kitapevi. Bursa, 2000.
- ⁸ Soysal Ö. Çağdaş Eğitim ve Türkiye’de Okul Kütüphanesi. Güven Yayınevi. Ankara, 1989.
- ⁹ Başaran İ.E. Yönetim. Gül Yayınları. Ankara, 1989.
- ¹⁰ Deniz A. Eğitim Kurumları Çalışanlarında İş Doyumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı;2006
- ¹¹ Alkan C, Doğan H, Sezgin İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara, 2001.
- ¹² Koçel T. Mesleki ve Teknik Eğitim Gerçeği Sorunlar ve Öneriler. MESS Mercek Dergisi. Ekim, 2004: 101
- ¹³ Şahinkesen A. Mesleki ve Teknik Eğitim Teknolojisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi. Ankara, 1993: 12.
- ¹⁴ Adem M. Eğitim Planlaması. Ankara Üniversitesi Eğitim Fak. Yayın No.1 Ankara, 1981: 62
- ¹⁵ Alkan C., Doğan H, Sezgin İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Alkım Yay. İstanbul, 2001.
- ¹⁶ NORTON R. E. Develop Local Plans for Vocataional Education. Columbus The Ohio State Univercity. 1985
- ¹⁷ ÜNAL L. I. İşbaşında Yetiştirmenin Verimlilik ve İstihdam Açısından Değerlendirilmesi. Milli Prodüktivite Merkezi MPM Verimlilik Dergisi. 1996/1: 98.
- ¹⁸ Woodhall, M.. Education, Work and Employment in Developing Countries. A Synthesis of Recent Research, Ottawa, 1979, March: 34
- ¹⁹ Web_1: Altıncı Y.T., Salman C., Doğan M.D. Mesleki Eğitim Sorunları ve Yeni Model Arayışları, 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu. Antalya Ağ Sitesi Adı: http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/16692_56_08.pdf Erişim: 7.5.2018
- ²⁰ Özsoy, D.D. Electronic Journal of Vocational Collages. Anadolu Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü. Eskişehir: UMYOS Özel Sayısı Aralık 2015: 173

-
- ²¹ Web_2: Türkyılmaz T. Mesleki Eğitimin Amacı Nedir?, Haziran 2017.
<http://tufanaturkyilmaz.com/index.php/2017/06/01/mesleki-egitimin-amaci-nedir?>
Erişim: 7.5.2018
- ²² TİSK, Türkiye’de ve Dünya’da Mesleki Eğitim. Tisk İnceleme Yayınları, 1997;91
- ²³ Aydın, D. *Eğitim Kurumları Çalışanlarının İş Duyumu*. Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi. İstanbul, 2006
- ²⁴ Web_3: Olur D.M. Mesleki Eğitimin Yaygınlığı Gelişmenin Göstergesi. Cumhuriyet Gazetesi. 22 Mart 2012 Tarihli Nüshası
Ağ Sitesi:
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/329292/_Mesleki_egitimin_yayginligi_gelismenin_gostergesi_.html Erişim: 7.5.2018
- ²⁵ Alkan C, Doğan H, Sezgin İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları, Ankara 1996: 61-63.
- ²⁶ Web_4:T.C.MEB. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). Ticaret Meslek Ve Anadolu Ticaret Meslek Liselerinin Kuruluş Amaçlarına Hizmet Derecesinin Değerlendirilmesi Ankara, 2010.
Ağ Sitesi:
http://www.meb.gov.tr/earged/earged/tic_mes_ana_tic_mes_lis_kur_amac_hiz_derece_deg.pdf Erişim: 7.5.2018
- ²⁷ Parlak M. A. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu. 07-09 Aralık 2005
- ²⁸ Mesleki Eğitim Kanunu 3308 5/6/1986 Kabul Tarihi, 19139 Sayılı Resmi Gazete. Md.41
- ²⁹ Web_5:Karşlıoğlu B. Ticaret Meslek Liselerinin Günümüzdeki Önemi. Ağ Sitesi:
http://www.izto.org.tr/portals/0/iztogenel/dokumanlar/ticaret_meslek_liselerinin_gunumuzdeki_onemi_b_karslioglu_26.04.2012%2022-28-03.pdf Erişim: 7.5.2018
- ³⁰ Mesleki Eğitim. Gazi Üniversitesi Fakültesi Dergisi 2004: Cilt 24, Sayı 3; 383-396
- ³¹ Web_6:9.Kalkınma Planı, Mükerrer Resmî Gazete Sayı : 26215: 40,84. <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/plan9.pdf> Erişim Tarihi: 7.5.2018
- ³² Kocaturk F. AB Ülkelerinde Mesleki Eğitim Sistemlerine İlişkin Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Uyum Analizi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. Ankara, 2006: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- ³³ Web_7;MEB Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012
Ağ Sitesi: <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2011-2012/icerik/68>. Erişim Tarihi: 7.5.2018
- ³⁴ Keating, J., Medrich, E., Volkoff, V. & Perry, J. Comparative Study of Vocational Education and Training Systems. NCVER. Kensington Park: Australia 2002
- ³⁵ Foster, H. Personal Communication on the Effect of Size of the Location of Vocational Schools in Germany. December, 13, 2005
- ³⁶ Web_8:The German Vocational Training System
Ağ Sitesi: <https://www.bmbf.de/en/the-german-vocational-training-system-2129.html>
Erişim Tarihi:10/06/2018
- ³⁷ Web_9:Türkiye Almanya İngiltere'de Mesleki Eğitim (10.01.2011) Ağ Sitesi:
<http://turkpdr.com/yazdir.php?adres=turkiye-almanya-ingilterede-mesleki-egitim>
Erişim Tarihi:10/06/2018

-
- ³⁸ Web_10:Living in Finland The Finnish education system Ağ Sitesi:
<https://www.infopankki.fi/en/living-in-finland/education/the-finnish-education-system>
Erişim Tarihi: 10/06/2018
- ³⁹ Web_11:İTALYA'DA EĞİTİM SİSTEMİ
Ağ Sitesi: <http://italyanca.info/2011/10/italyada-egitim-sistemi/> Erişim Tarihi:
10/06/2018
- ⁴⁰ Web_12:MESTEK 2017 | 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 11-13 Mayıs 2017, BURDUR. DÜNYA ÜLKELERİNDE MESLEKİ EĞİTİM Öğr. Gör. Erdoğan EKŞİOĞU Cumhuriyet Üniversitesi Zara Ahmet Çuhadaroğlu Meslek Yüksekokulu
<https://mestek.mehmetakif.edu.tr/eBildiriKitabi/bildiriler/21-512.pdf>
- ⁴¹ Koç, F. (1999). Mesleki Eğitimde Okul Sanayi İşbirliği, Milli Eğitim Sanat Kültür Dergisi, Sayı:141, 64-66
- ⁴² Özsayar, B. (2008). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaptıkları Stajların Mesleki Gelişimlerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008: 29-30
- ⁴³ Yılmaz İ. Endüstri Meslek Lisesi Üçüncü Sınıf Tekrar Öğrencilerinin Staj Yapılan İşyerine ve İşyerinde Uygulanan Eğitime Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008: 26, 36-37
- ⁴⁴ Demirci M.S. Ticaret Meslek Lisesinde Staj Yapan Öğrencilerin İşletmelerde Beceri Eğitiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007: 52-55
- ⁴⁵ Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları. Alkım Yayınevi. Ankara, 1988: 115
- ⁴⁶ Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları. Alkım Yayınevi. Ankara, 1988: 115
- ⁴⁷ Alkan C., Doğan H., SEZGİN İ. Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları. Alkım Yayınevi. Ankara, 1988: 115
- ⁴⁸ Özsayar B. Meslek Lisesi Öğrencilerinin Yaptıkları Stajların Mesleki Gelişimlerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008: 29-30
- ⁴⁹ Web_13:Milli Eğitim Dergisi. Kış 2003. 157.sayı
Ağ Adresi: <http://ktogm.meb.gov.tr/Dosyalar/metge.htm>
Erişim Tarihi: 7.5.2018
- ⁵⁰ METGE Projesi Kapsamında Uygulanan Makine İşlemleri Meslek Programının Değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. 157. Sayı Kış 2003.
- ⁵¹ Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerine Okul Sanayi İşbirliğinin Etkileri Yüksek Lisans Tezi. Milli Eğitim Dergisi. Yıl 33 Yaz 2005 Sayı 167
- ⁵² Web_14:Türkiye Madeni Eşya Sanatkarları Federasyonu, Mesleki Eğitim. Çıraklık Eğitimin Tarihi Gelişimi. 2017
Ağ Adresi: <http://www.madeniesya.org.tr/calisma-alanlari/mesleki-egitim/> Erişim Tarihi: 7.5.2018

ANKET FORMLARI

DEĞERLİ ÖĞRENCİ

Bu araştırma işletmelerde mesleki eğitimini tamamlama aşamasında olan "**Meslek Lisesi öğrencilerinin İşletmede Mesleki Eğitim Sonrası Mesleğe bakış açısını**" saptamak amacıyla yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere yapılmaktadır.

Ankete vereceğiniz cevaplarınız sadece bu araştırma için kullanılacak olup bunun dışında hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa verilmeyecektir. Bu nedenle ankete adınızı yazmayınız. Anket sorularına vereceğiniz cevapların gerçeği yansıtması, araştırmanın doğru ve güvenilir sonuçlandırılmasını sağlayacaktır. Sizden ricamız her soruyu okuduktan sonra en uygun cevabı işaretlemenizdir. **Lütfen cevapsız soru bırakmayınız.** İşaretlerken sizin için en uygun olan seçeneğe (X) işaretini koyarak yapınız. Objektif sonuç için bütün soruları dikkatlice okuyup cevaplayınız.

İlgi ve alakanızdan dolayı teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Tez danışmanı
Doç. Ali Haydar ŞAR

Necdet YAŞA

A. İŞYERİ ÇALIŞMA ŞARTLARI ve SAĞLANAN HAKLAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

	Anket Sorusu	Tamamen Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Okumakta olduğum Alan'ı (mesleği) kendi isteğimle, bilerek ve severek seçtim.				
2	Beceri eğitim gördüğüm işletmeye kendi istek ve arzumla gittim.				
3	<u>Beceri eğitim öncesinde</u> bu eğitimin ne olduğunu ve bana mesleki alanımda beceri, tutum ve davranış kazandırmada faydalı olacağına inanıyordum.				
4	Beceri eğitimi gördüğüm işyeri bana ücretsiz yemek hizmeti sağlıyordu.				
5	Beceri eğitimi gördüğüm işyeri bana ücretsiz servis (taşıma) hizmeti sağlıyordu.				
6	İşyerinde diğer çalışanlara sağlanan servis ve yemek dışındaki sosyal ve ekonomik olanaklar bana da sunuluyordu.				
7	Beceri eğitimi gördüğüm işyerinde ücretlerimi zamanında alabiliyordum.				
8	Beceri eğitimde Kanunen belirlenen ücret bana tam olarak ödeniyordu.				
9	Beceri eğitimi gördüğüm işyerinde bize mesleğimizle ilgili işler yaptırılıyordu.				
10	İşletmede beceri, tutum ve davranış kazandırma amacıyla hareket etme hedefi güdülmeden, bana alanım dışında işler yaptırıldı.				
11	İşletmede aldığım meslek eğitim, yaptığım iş ve işlemler, okulda öğrendiklerimle benzer olmaması ve/veya okulda öğretilenlerle ilgili olmaması işyerinde hatalı işler yapmama neden oluyordu.				
12	Okulda gördüğüm Eğitim içerik olarak piyasa koşullarına göre güncellenseydi beceri eğitim gördüğüm işyerinde daha başarılı olurdu.				
13	İşyerimdeki yoğun tempo okuldaki derslerimi olumsuz etkiliyordu.				
14	Beceri eğitim gördüğüm işyerinde mesai dışı çalıştırılıyordum.				

15	Beceri eğitim gördüğüm işyerinde öğrenciler arasında ayırım yapıyordu.					
16	Beceri eğitimi gördüğüm işyerimde çalışanlar bana mobbink (maddi-manevi baskı) uygulanıyordu.					
17	İşyerinde bize usta öğreticilik yapan çalışanlar, beceri eğitim (staj) dosyası hazırlamamda bana yardımcı olmadılar.					
18	İşletmede mesleki eğitim öncesi oryantasyon (uyum) eğitimi yapılıysaydı mesleğimi daha çok severdim.					
19	Beceri eğitim gördüğüm işletmede yaptığım iş ve işlemlerin tamamı alanımla ilgili olduğundan seçtiğim mesleğimi daha çok sevdim.					
20	İşletmede eğitim görmeden önce mesleği sevmezken, beceri eğitimde kazandığım deneyim, tutum ve davranışlar sonrası mesleği daha çok sevmeye başladım.					
21	İşletmede eğitim görmeden önce mesleğe olan sevgim, mesleki eğitimim sonrası yaptığım başarılı çalışmalar ve çalışma ortamını sevmemden dolayı mesleğimi daha çok sevmeye başladım.					
22	Beceri eğitim öncesi, mesleğimle ilgili çok net bilgim olmamasına rağmen beceri eğitim gördüğüm işyerinde mesleğimle ilgili öğrendiklerim ve yaşantılarım bu mesleği daha çok sevmeme ve ileride bu meslek çerçevesinde işte çalışma arzusu oluşturdu.					
23	Beceri eğitim öncesi, yükseköğrenim düşünmez iken beceri eğitim esnasında yaşadığım tecrübeler ve yaşantılar sonucu yükseköğrenime geçmeyi ve mesleğimle ilgili üst düzeyde eğitim almayı düşünmeye başladım.					
24	Mezuniyet sonrası, mesleğimi sevdiğimden dolayı beceri eğitim gördüğüm işyerinde mesleğime devam etmek isterdim.					
25	Mezuniyet sonrası, mesleğimi sevmeme rağmen beceri eğitim gördüğüm işyeri dışında, aynı sektörde ama farklı işyerinde mesleğime devam etmek isterdim.					
26	Mezuniyet sonrası, mesleğimle alakalı olmayan yükseköğrenimde okuyarak farklı bir mesleğe geçmek istiyorum.					
27	Mezuniyet sonrası, beceri eğitimi gördüğüm işyerinde çalışmakla ilgili yöneticilerden teklif aldım ve bende burada çalışmayı ve yükseköğrenimimi dışarıdan tamamlamayı düşünüyorum.					
28	Mezuniyet sonrası, beceri eğitim gördüğüm işyerinde çalışmakla ilgili yöneticilerden teklif aldım, ancak yükseköğrenime devam edeceğimden teklifi red ettim.					
29	Mezuniyet sonrası, beceri eğitim gördüğüm işyerinde çalışmakla ilgili yöneticilerden teklif aldım, ancak bu işyerinden çok bana uygun, çalışma ve sosyal şartları daha uygun bir işyerine geçmek istiyorum.					
30	Mezuniyet sonrası kendi mesleğimle ilgili olmazsa bile, çalışma ve sosyal kazanımlar anlamında bana daha iyi olanaklar sunan bir işyerinde çalışmak isterim.					
31	Mezuniyet sonrası nasıl iş aranacağını ve işyerleriyle meslek konusunda nasıl irtibata geçileceğini, İŞKUR'un bu konuda bizlere sağladığı mesleki bilgilendirme, iş bulma ve mesleki danışmanlık işlerinden haberdarım ve İŞKUR ile bağlantı kurarak kendi alanımla ilgili mesleki bilgi ve becerilerimi uygulayabileceğim bir iş bulmasında yardımcı olacağı bilgisine sahibim.					

B. KİŞİSEL VE ALANLA İLGİLİ BİLGİLER

32. Cinsiyetiniz? a. () Kız b. () Erkek
33. Yaş grubunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?
a. () 16 ve altı b. () 17 c. () 18 d. () 19 ve yukarı
34. Ticaret Meslek Lisesinde aşağıdaki alanlardan hangisinde okuyorsunuz?
a. () Muhasebe-Finansman b. () Bilişim Teknolojileri c. () Büro Yönetimi
d. () Ulaştırma Hizmetleri e. () Pazarlama Satış Tekn. d. () Halkla İlişk.ve Org.
35. Liseye hangi puanla yerleştiniz?
a. () Seviye Belirleme Sınavı Puanı (Anadolu TML) b. () Diploma Notu (Ticaret ML)
36. İşyerinde çalışan (mesleki eğitim gören öğrenci dışında) iş gören sayısı?
a. () 5 ve altı b. () 10 ile 50 arası c. () 50 ile 100 arası d. () 100 ve üstü
37. İşyerinde mesleki eğitim gören öğrenci sayısı (Siz dâhil-başka okulların öğrencileri de göz önüne alınarak)?
a. () yalnızım b. () 2-5 kişi c. () 5-10 kişi d. () 10 ve üstü
38. Eğitim gördüğünüz işletmeye sizleri kim yönlendirdi?
a. () Okul yönetimi b. () Alan şefimiz-öğretmenlerimiz c. () Ailem-Ben
d. () Diğer (belirtiniz)
39. Mesleki Eğitimde sizi en fazla cezbeden durum aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçim yapabilirsiniz...)
a. () Mesleğiniz ile ilgili işyerinde uygulamalı eğitim göreceğiz olmak
b. () İşyerinden, asgari ücretin 1/3'ü alabilecek olmak
c. () Bilgi ve çalışmalarınızla kendinizi birilerine ispat edebilecek olmak
d. () Diğer (lütfen yazınız).....
40. İşletmede iş ve işlemleri doğru olarak yapıp yapmadığınızı, işletme ile ilgili sorunlarınızı ve çalışmalarınız koordinatör öğretmenleriniz tarafından hangi zaman aralıklarıyla izleniyor?
a. () Haftada bir b. () Ayda iki kez c. () Ayda Bir Kez d. () Dönemde bir kez
41. İşyerinizde kendi eğitim çalışmalarınız dışında aşağıdakilerden hangi çalışmaları yaptınız? (Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)
a. () Masa temizliği b. () Yer temizliği c. () Başkasına çay taşıma
d. () Getir götür işleri e. () Çalışanın özel işleri f. () Diğer
42. Okuduğunuz okulun adını işaretleyiniz?
a. () Derince Ticaret Meslek Lisesi e. () İzmit Ticaret Meslek Lisesi
b. () Gebze Ticaret Meslek Lisesi f. () Karamürsel Ticaret Meslek Lisesi
c. () Gölcük İhsaniye TML g. () Suadiye Yıldız Entegre TML
d. () İMKB Darıca TML h. () Tavşancıl Marshall TML